ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

20 октобар

НЕДЕЉНИ ЛИСТ НАРОДНОГ ФРОНТА БЕОГРАДА

БРОЈ 77 ГОД. II | ИЗЛАЗИ СВАКОГ ПЕТКА | БЕОГРАД, 24 МАЈ 1946 ГОД. | ВЛАЈКОВИЋЕВА 8, ТЕЛ. 23-003 и 20-443 | ЦЕНА ОВОМ БРОЈУ 2 ДИН.

ТИТО

оличење тежњи наших народа

Тихо и скромно али дубоко искрено и присно прослављају наши народи 25 мај, рођендан свога вође, свога великог друга, свога Маршала.

Ни једна од личности које су се на светској позорници појавиле током највећега рата у историји није тако брзо постала славна, ни постигла толике успехе у задацима пред којима је стојала, колико је постигао маршал Тито. А у исто време ни један војсковођа ни државник није се налазио пред толиким страховитим тешкоћама.

Мали и слабо наоружани партизански одреди под његовим руководством морали су у исто време голоруки да се боре против панцирних дивизија „осовине“ и против завере ћутања и подвала, која су мрачњаци целога света организовали против њих.

Пре него што су реч партизан и име Тито први пут изговорени јавно у слободноме свету било је потребно да народноослободилачка војска са Титом на челу издржи пет страховитих непријатељских офанзива и да изађе као победник из њих.

Зашто је Тито победио у овој борби, којој нема равне у историји? Зашто је остварио велико дело у које многи нису хтели веровати док га својим очима нису видели?

Једноставно зато, што је за собом имао народе Југославије, зато што је био оличење вековних слободарских тежњи тих народа, зато што је свака његова реч излазила из срца народног.

Онда кад се у шумадиским планинама, прво шапатом, почело говорити о другу Титу, о коме дотле скоро нико ништа није знао, Југославија је преживљавала најстрашније дане своје историје. Земља је била прегажена и расцепкана; влада и краљ били су је изневерили, војсковође издале, савезници су били хиљадама километара далеко. Хитлер је већ беснео на домаку Москве и Лењинграда. А у самој земљи окупатор је био, уз помоћ издајника, изазвао страшно братоубилачко крвопролиће, коме се није видео ни конац ни крај.

Народи Југославије осетили су да је братоубилачка борба највеће зло од свих зала која су их снашла и да је њено окончање први предуслов избављења. Једини Тито устао је био одлучно против те братоубилачке борбе и прогласио за први и највиши циљ братство и јединство народа Југославије. И народи су пошли за њим.

Народи Југославије, поред тога, знали су — јер су их векови крваве историје томе били научили — да се слобода стиче само непоштедном и бескомпромисном борбом. Једини Тито водио је такву непоштедну и бескомпромисну борбу. И зато су народи Југославије окренули леђа свима интригама, шампионима међународних смицалица и проповедницима шуровања са непријатељем — и пошли одлучно за Титом.

Народи Југославије окружени згариштима и костурницама невиних вапили су за правдом, тражили су казну за злочинце, за издајнике, за све оне који су их у ове страхоте бацили. Тражили су казну сразмерну злочину, не зато што су желели освету, већ због тога што им је јасно било, да ни њихова деца неће имати бољи живот ако злочинци остану некажњени. Једини Тито носио им је правду, пуну и непоколебљиву правду. Зато су само Титу поверовали, зато су за њим пошли са потпуним поуздањем у будућност, будућност лепшу и бољу не само од садашњости, већ и од свега што је раније било.

Зато што је био израз воље народа зато што је повео народ путем који је народ тражио, Тито је остварио оно, што нико пре њега није могао остварити и што нико ван народа није могао веровати.

Од голоруких скупова радника, сељака и школоване омладине, у планинама окруженим са свих страна силном окупаторском солдатеском, створио је војску. Наоружао ју је оружјем голим рукама отетим од непријатеља. Повео ју је у борбу једног против десеторице и против стотине. И победио је. Победио је и фашистичке хорде, и издајнике, њихове слуге, и интриганте краљевске емиграције и заверу међународних мрачњака. Победио је зато, што је народ био са њим и зато што је народ хтео да победи.

У томе је величина маршала Тита, чији дан рођења народи Југославије прослављају 25 маја.

Они га прослављају не само због извојеваних победа, дела њиховога Маршала, већ и због нових победа под његовим вођством, победа велике обнове и напретка у миру који је настао.

Мих. С. ПЕТРОВИЋ

Маршал Југославије Јосип Броз-Тито

СВЕСТ ТРШЋАНА

пише:
Др. АЛЕШ БЕБЛЕР
помоћник министра иностраних послова ФНРЈ

Септембар 1943 у слободној Випавској Долини крај Горице. Сва села у заставама, цвећу и песмама. Италија је срушена! Војска омрзнутих непријатеља је поражена! Јадно се повлаче јединице које су стрељале и пљачкале по нашим крајевима. Широка цеста која води од Љубљане за Горицу и Удине пуна је италијанских војника који се крећу пешице према Италији. Народ их гледа са мржњом, али и са презиром.

Са штабовима ових италијанских јединица ступили смо у преговоре, позивајући их да се заједно са нама одупру Немцима, који надиру у Јулиску Крајину дуж железничких пруга. Али даље од самог преговарања нисмо отишли. Највише што су ови штабови обећали, била је неутралност, а што су у првом реду тражили од нас било је да и ми Немцима не пружамо отпор, да их не би „изазвали“ и да дозволимо италијанским јединицама, да без сметње одлазе у Италију и носе са собом своје оружје и своју спрему. Ови услови били су за нас неприхватљиви. Ми смо хтели борбу са Немцима, а нисмо имали оружја. Међутим, Италијани су имали оружје, а нису хтели борбу. Зато смо са батаљонима наших старих одреда и са новим, преко ноћи насталим јединицама, на великом друму поставили бараже. Ту су наши свакој појединој италијанској јединици, која се кретала према Италији, дали да бира: или да се прикључи нама и пође у борбу против надирућих Немаца, или да остави оружје, да би се ми њиме борили. И без изнимке, све јединице бирале су овај други пут.

А Италијани без оружја продужавали су пут у Италију. **То су били Италијани из Италије.**

Брзо се прочуло по целом Приморју да у селима поред друма за Горицу има оружја колико ти срце жели и да наш штаб дели то оружје свима који хоће у борбу. Долазиле су колоне момака из оближњих и удаљених крајева. Неки од њих путовали су данима и ноћима. Ту су се наоружавали и формирали у чете и батаљоне.

Једног јутра јавили су нам, да је у току ноћи стигла једна колона која се разликује од свих досадашњих. Била је састављена од 400 радника из Тржича покрај Трста, радника-Италијана. Дошла је, као и све остале колоне, да се наоружа и да се придружи нашој војсци. Нису прошла три дана — батаљон састављен од ових радника већ је био у борби са Немцима у предграђима Горице и јуначки се понео. **То су били Италијани из Јулиске Крајине.**

Када су они први (Италијани из Италије) одлазили, не марећи за судбину наших крајева, не марећи да ли ће ове крајеве да окупира Немац, италијански радници из Трста и Тржича осетили су да им је дужност да заједно са нама бране ову земљу од туђинаца.

Одакле ова свест? Одакле овај осећај солидарности тршћанског народа са нама и са нашом борбом?

Основица ове свести је повезаност судбине приморских градова, а нарочито самог Трста, са судбином његовог залеђа. Трст је настао као лука словеначких и хрватских покрајина Горичке, Крањске, Истре па и Далмације. Повезаност са овим покрајинама његовог залеђа била је услов његовог постанка, па и услов његовог развитка. Она је и услов његове будућности.

Зато се борба самих Тршћана, за повезаност са овим природним залеђем њиховог града и за независност од својих западних суседа, протеже као црвена нит кроз целу тршћанску историју и зато се борба његовог супарника Венеције своди на покушаје, да се потчини Трст и да се насилно пресече његова животна веза са источном позадином.

Сав XIII и IV век тршћанске историје испуњен је жестоком и крвавом одбраном Тршћана од Венецијанаца. Ова је борба у више наврата довела до тога, да је млетачка војска навалила на Трст, а Тршћани су се борили са оружјем у руци за своју независност. Међутим, у то је доба Венеција била јача. Неколико пута пошло јој је за руком да заузме Трст, да га пороби, да му поруши бедеме и да га натера да јој плаћа тежак данак. У таквим приликама Венеција је запленила све тршћанско бродовље, одвела у ропство или протерала из града стотине грађана, али Трст се после кратког времена опет дигао. И борба је почела изнова. Трст се ослободио и поново развио своју трговину.

У наредним вековима (XIV и XV) Трст је толико ојачао да га Венеција више није могла савладати, али је зато још увек покушавала да поремети саобраћај Трста са његовом природном позадином. Трн у оку Венеције била је у том погледу цеста између Трста и Крањске, преко Постојне. Промет на овој цести нападале су млетачке оружане јединице покушавајући провести блокаду Трста. Ова је цеста била поприште крвавих борби и историја прича, како су Тршћани године 1425 изнели на Крас свој велики топ и тим су топом сузбијали венецијанске банде, које су ометале промет.

Међутим, када је Трст могао да обезбеди себи повезаност са својом природном позадином, када је успео да се укључи у исту државну заједницу којој су припадале словенске покрајине његовог непосредног залеђа, тада је Трст уживао мир и тада је цветао.

У вези с тим веома је значајна разлика између ових политичких творевина. Оне су већином настајале типично феудалним процесима стварања држава, тј., помоћу завојевања, куповања, женидбом, наследством и томе слично. Овако створене државне заједнице имале су због тога и случајни обим, обухватајући разнородне покрајине. Када су били дати услови да се, без обзира на феудално-династичке интересе, створи држава чији би део био Трст, онда је настала природна творевина у етничком и привредном погледу.

Оваква је била Наполеонова Илирија. Овај велики Француз створио је на рушевинама аустриске и млетачке власти једну политичку јединицу у коју је укључио, како сам у своме прогласу 1808 од 14 октобра каже: „Окружје Бељак, Крањску дежелу, естрајску Истру, покрајине Ријеку и Трст, земље које се називају Приморјем, део Хрватске и сву земљу на десном брегу Саве, Далмацију и њене отоке.“ Високи чиновник Наполеонов и писац Шарл Нодје пише да је и ово Наполеон сматрао тек као заметак и да је често говорио о томе да Илирији треба прикључити Босну, Херцеговину и Црну Гору.

Према томе, Наполеон је одлично разумео које земље источног Јадрана чине једну целину и да овим земљама припада Трст.

Године 1918 Италија први пут у историји добија Трст. Четврт века он је одвојен од своје природне позадине. Ако је требало да се у свести Тршћана обнови сазнање да је од повезаности са словенском позадином зависна судбина њиховог града, његов нормални развој, онда је ово последње искуство било јако поучно. Град је пропадао и ово пропадање није могао спречити ни напор италијанског империјализма да од њега вештачки створи базу за надирање на Балкан и за спремање поморског нападачког рата у Средоземљу.

За Тршћане је Рапалска граница значила исто што и плаћеничке млетачке банде у XV и XVI веку на друму за Љубљану.

Овај друм мора бити слободан. Зато су проливали крв преци данашњих Тршћана, зато су њихови потомци ступили у редове наше ослободилачке војске, зато се данас тако одлучно и непоколебиво боре за прикључење свог града Југославији.

НА ЧАСТ ИМ

„Што се тиче препорука које су поднели амерички, енглески и француски стручњаци по питању италијанско-југословенске границе, совјетска делегација подвлачи да ти предлози, а нарочито предлог америчких и енглеских стручњака, значе цепање Јулиске Крајине на два дела — источни и западни — који би један од другог били отсечени државном границом, коју они предлажу. То је потпуно неправилно и с тим се не можемо сагласити“.

(МОЛОТОВ)

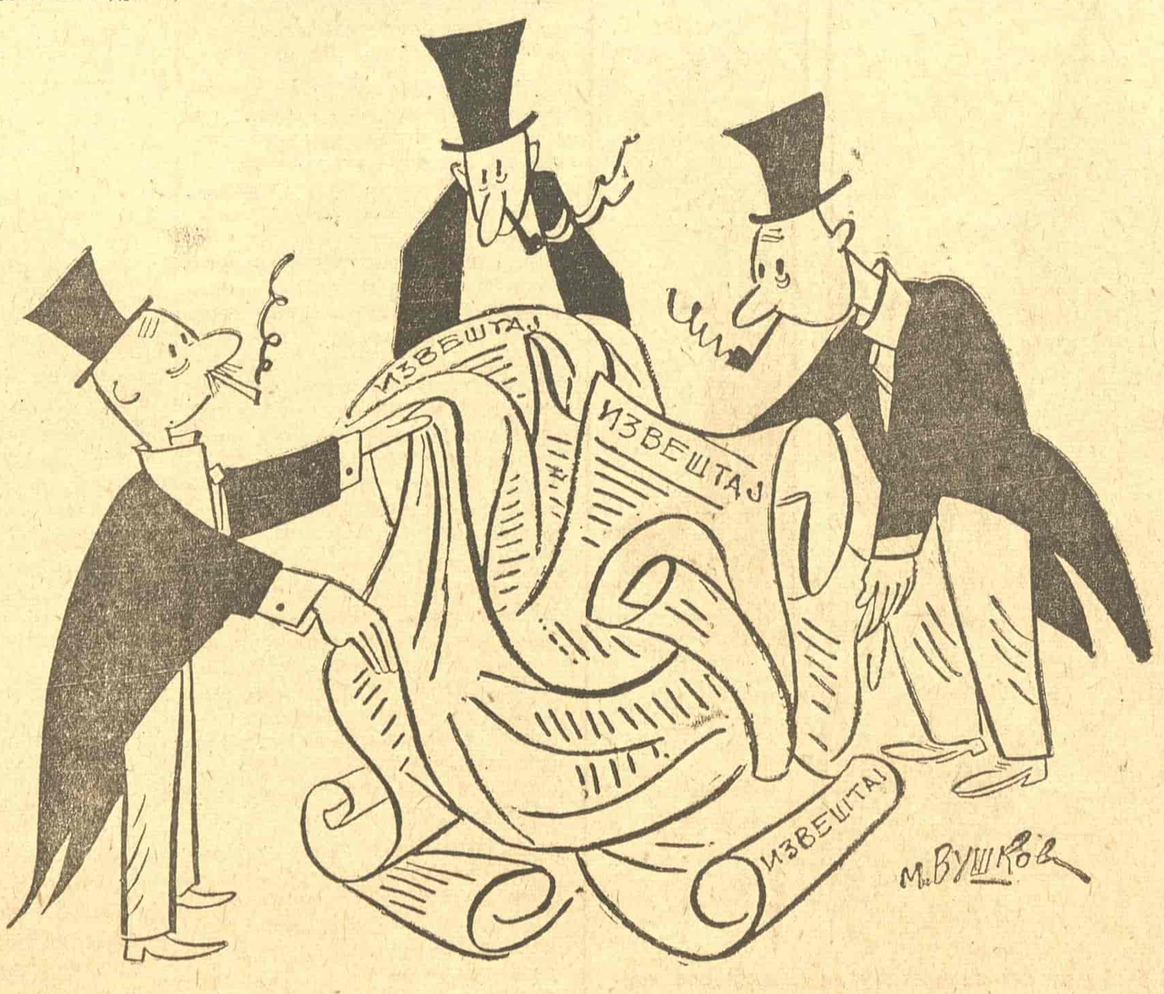

— А сада, господо колеге, шта ћемо са овим?

Искрен одговор

Одложено је суђење маршалу Грацијанију у Италији

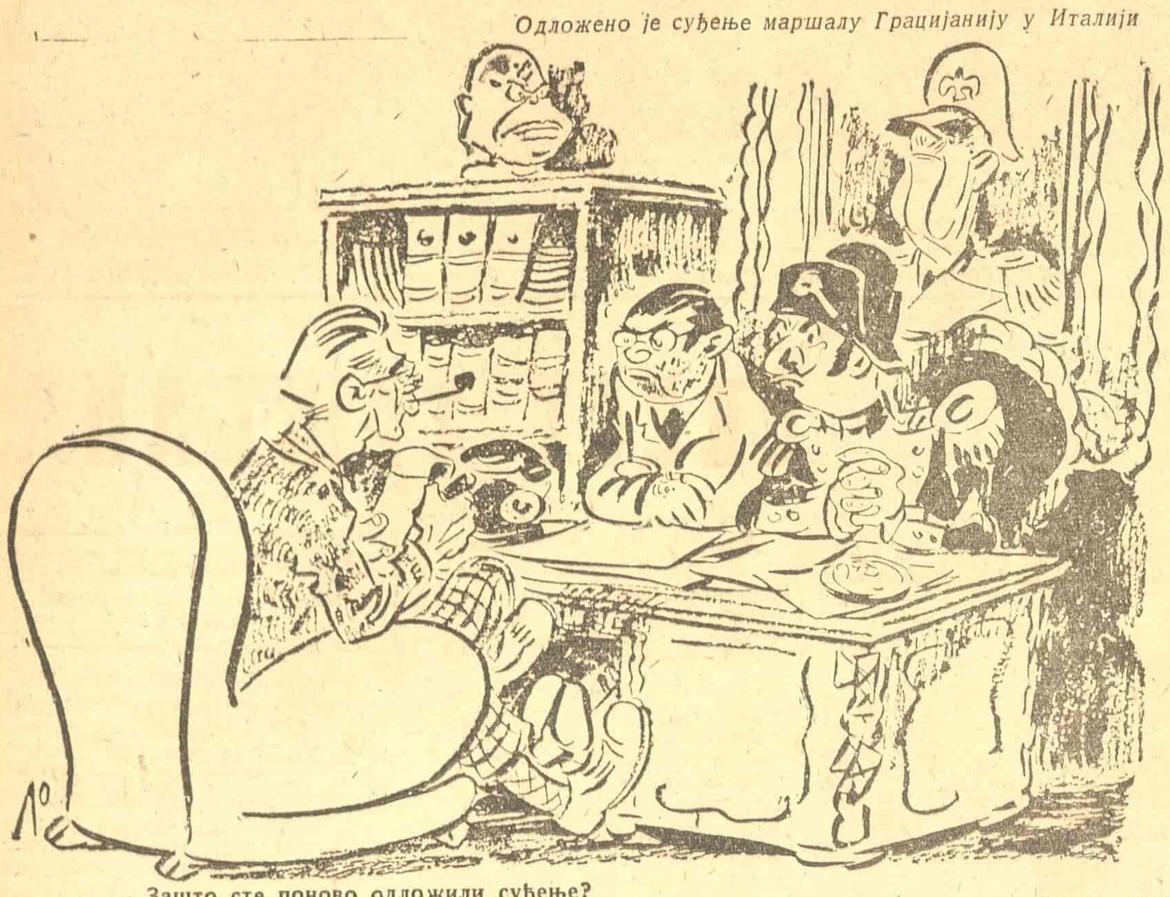

— Зашто сте поново одложили суђење?
— Па, знате, ако се овако настави, можда ће он поново бити маршал италијанске империје, па је незгодно да га судимо.

ПРИПРЕМЕ ОМЛАДИНЕ ЗА НОВЕ ВЕЛИКЕ РАДОВЕ У ОБНОВИ ЗЕМЉЕ

Омладинска недеља

Поред осталих закључака, донетих на Трећем конгресу народне омладине Југославије, донета је и одлука да се недеља од 1 до 8 јуна ове године прослави као Омладинска недеља. Кроз њу ће се наша омладина припремати за нове велике радове и победе у обнови и изградњи наше земље.

Прослава ове Омладинске недеље имаће двоструки карактер.

Прво, да се сва наша омладина детаљно упозна са радом и закључцима Трећег конгреса народне омладине Југославије, како би се могла припремити за преузимање нових обавеза у обнови и изградњи — за продужавање претконгресног такмичења, које траје до краја 1946 године.

Друго, нашој омладинској организацији потребна су велика финансиска средства за успешно развијање наше штампе, издавање књига, оснивање библиотека и читаоница по селима, нарочито у крајевима који су ратом опустошени и где наша омладина тешко може да набави књиге и литературу за своје културно-просветно васпитање. Исто тако нашој омладини потребна су летовалишта, одмор и разна краћа логоровања и излети, како би могла да прикупи нове снаге за нове велике радне подвиге. Због тога је на Трећем конгресу донета одлука да се у току прославе Омладинске недеље врши масовно сабирање новца за организацију народне омладине Југославије.

Омладина Београда већ је отпочела масовне припреме за прославу Омладинске недеље. Преко рејонских конференција, конференција по предузећима, школама, установама и универзитетима, делегати који су се вратили са Конгреса, упознаће омладину са читавим током Трећег конгреса и његовим закључцима. На тим конференцијама изнеће се досадашњи резултати из претконгресног такмичења на обнови и изградњи, претрешће се, поред свих успеха и добрих страна, и сви досадашњи недостаци и грешке. Омладина Београда отпочеће са новим такмичењем, јер одлука Трећег конгреса о настављању такмичења жеља је све наше омладине. Због тога, у току Омладинске недеље, свако наше предузеће, школа и универзитет примиће нове обавезе.

Наша радничка омладина преузеће обавезе за још веће повећање производње у осмочасовном радном времену, за што рационалније коришћење машина, а тиме и појевтињавање производа, као што је то већ омладина Београдске текстилне индустрије преузела 2 маја ове године.

Средњошколска и студентска омладина уложиће још више напора да сви ђаци што боље заврше ову школску годину, како би првога јула у својим добро припремљеним радним бригадама кренула на изградњу друге Брчко—Бановићи.

Поред масовне мобилизације омладине за ново такмичење, у оквиру Омладинске недеље развиће се културни и фискултурни рад, организоваће се културне приредбе, фискултурна такмичења средњошколаца, отвориће се овогодишња веслачка и пливачка сезона. Поред тога, одржаће се неколико ногометних утакмица између наших тимова и тимова из иностранства. Ове културне и фискултурне приредбе треба још више да покрену нашу омладину да посвети пуну пажњу свом васпитању на овим секторима.

У току Омладинске недеље вршиће се масовна сабирна акција скупљања новца за организацију народне омладине Југославије.

Омладина Београда зна да је на Трећем конгресу добила заставу као победник у претконгресном такмичењу. Али, несумњиво је да ће она на крају 1946 године, када се ова застава буде поново додељивала најбољој организацији, имати велики број окружних организација широм Југославије, које ће по својим резултатима бити најозбиљнији кандидати за прелазну заставу.

Због тога, нека ова Омладинска недеља буде велика мобилизација свих снага београдске омладине, да у овом новом такмичењу постигне такве резултате на основу којих ће и на крају ове године моћи успешно да задржи заставу у својим рукама. Да тако мисли сваки наш омладинац и омладинка у предузећу, школи, установи, факултету показаће се у овој Омладинској недељи у новим обавезама за такмичење, културним и фискултурним приредбама, као и масовном сабирном акцијом прилога у којима Београд треба да предњачи.

У овој Омладинској недељи наше народне власти, све организације Фронта, синдикат и АФЖ, правилно оцењујући наше постигнуте успехе у досадашњем раду, помоћи ће омладини да јасно види и успешно спроведе своје даље, нове обавезе. Без те сарадње и помоћи наша омладина не би могла постићи досадашње резултате и однети конгресну заставу. Због тога треба да све наше фронтовске организације помогну омладини да она буде победник и у новом такмичењу и на тај начин задржи прелазну заставу, јер то не жели само омладина, већ и сви грађани Београда.

Милутин БАЛТИЋ

КОЈИМ ПРОБЛЕМИМА ТРЕБА ДА СЕ БАВЕ СТАНБЕНЕ ВЛАСТИ

Станбене власти се губе у ситницама,

а не извршују главне задатке

У разматрању тако осетљивог питања као што је решавање станбене кризе у Београду безусловно се мора направити разлика између пропуста и грешака службеника станбених отсека, грешака које доводе до чудних, смешних, некад и трагичних ситуација, и између тешких ситуација које произилазе из саме природе проблема и начина његовог решавања.

Једна од најочигледнијих неправди је свакако она „речено ми је да нађем стан, изгубио сам неколико дана, нашао га и најзад је дат другоме.“ Свакако да је то једна велика неправилност, јер сваки службеник станбеног отсека у рејону мора да зна да не треба, да се не сме доделити стан ономе лицу које је нашло стан. Свим становима, празним и нерационално коришћеним, располаже станбена власт. Она их је дужна дати онима којима је заиста потребно, а то су на првом месту људи који су дошли у Београд не по својој вољи, него зато што су неопходни нашим надлештвима, установама и предузећима. Сваки стан који се из било кога разлога испразни, дужан је кућевласник да пријави станбеним властима. Шта значи онда кад неки грађанин каже да је пронашао стан. Значи то да је пре кућевласника пријавио оно што би овај и тако по закону био дужан да учини.

И рејонски станбени отсек чини пропуст када проверава стотине и хиљаде пријава о „пронађеним“ празним и недовољно коришћеним становима, пријава које су 95% нетачне. Чини пропуст, јер, проверавајући то, није у стању да употреби своје службенике да сами пронађу станове и доделе их онима којима заиста треба, онима који немају познаника у Београду који би им пронашли, нити имају времена да их сами траже, јер не дижу главу од посла већ чекају од станбених власти да их сместе. Станбени отсеци по рејонима чине пропуст што оштро не кажњавају кућевласнике који дозвољавају да грађани уместо и пре њих пријављују станове у њиховој кући. А највећу неправилност чине службеници рејонских отсека који говоре грађанима да нађу стан и да ће га добити, јер знају да га не могу и неће добити.

Недостатак у раду станбених отсека је и тај што они немају један много оштрији критеријум према молиоцима. Први, други и трећи рејон претрпани су молбама. То, с једне стране, говори да већина лица која долази у Београд тражи стан у том крају, а не значи да свако, ма колико био запослен, мора становати баш у центру. С друге стране, то говори да грађани који већ станују у центру имају прилично широко мерило комодитета и да, чим су мало више стешњени или им долази један или два члана породице, упорно траже проширење. Грађани који имају заиста лоше станове и који су исувише претрпани то су радни људи на петом, шестом и седмом рејону. А ти рејони имају најмање молби. То показује да је радничка класа свесна да би својим, ма да оправданим молбама, довела станбену власт у ситуацију да не може ни једну ма и најхитнију ствар да реши и да зна да се проблем њених станова и не може решити оваквим привременим мерама, него само масовном изградњом станова.

Станбене власти не смеју дозволити да до станова долазе они који су најупорнији и најнасртљивији, јер се показало да се по отсецима не виђају они који ударнички раде у канцеларијама и радионицама, него они који их радо за цело пре подне напуштају. Неправилност је кад се донесе неко решење само да би се молилац скинуо с врата.

Недостатак у раду станбених власти је и тај, што дозвољавају да се приликом решавања неког предмета, било жалбе, било молбе, мешају са стране и позвани и непозвани и да покушавају да утичу на решење. А кад због тога мењају већ донесена и уручена решења, онда не само чине неправилност, него у већини случајева сигурно погреше.

Станбена власт мора према молбама појединих установа да узме много оштрији критеријум, јер многе установе желе да се по сваку цену прошире, а нити оне питају где ће се сместити станари нити ИНО пита да ли им је то потребно. Станбено одељење ИНО-а чини пропуст што нема енергичнији став према тражењима појединих установа. На Теразијама једна установа је држала месецима два спрата празна. Кад јој је требало одузети те просторије стално се налазио изговор како сваки час треба да се постави безброј нових службеника, да се отворе нова одељења. Станбено одељење ИНО-а ништа није учинило по томе. Неправилност је станбених власти што примају и оне молбе које нису у стању да реше. Тиме и претрпавају себе и заваравају молиоца да може бити шта од његове молбе. Да тога није, давно би се поједине установе, које дају велике своте за смештај својих стручњака по хотелима, одлучиле да за тај новац оправе неку оштећену зграду и тиме заиста допринесу решењу станбеног питања.

Не смеју се грешке у раду станбених отсека правдати пренатрпаношћу. То што има хиљаде оправданих и неоправданих молби не може бити изговор за недовољне или нетачне провере станбене ситуације. То што кроз станбене отсеке свакодневно пролази и ко треба и ко не треба, и онај коме је молба решена и онај коме је одбијена и онај коме се ради, и што сваки мисли да њему треба посветити само пет минута за објашњење, то не може да оправда решења донета на брзину, тиме се не оправдава решење којим се некоме одузимају две собе, а стан се састоји стварно само од једне, или налог којим се неко усељава у стан у згради која уопште не постоји и место који стоји празан плац или рушевина, нити се може тиме правдати кад се стан додели некоме коме није потребан, а одбије се онај коме је потребнији. Не може се великим бројем молби, жалби, ургенција итд. правдати то што Станбено одељење ИНО-а данима не приступа изради станбене картотеке која треба да буде једна од главних полуга за правилно решавање станбеног проблема, иако су претходне припремне радње почеле пре већ више недеља. Нити се тиме може правдати то што Станбено одељење не решава те и такве крупније проблеме, него се расплинуло у хиљаде ситних спорова. Али, станбене власти, уместо што узалудно покушавају да сваку ма и најмању станбену промену у Београду каналишу преко свога апарата, могу пустити да се све те женидбе и разводи, пресељавање хиљаде самаца и сличне ствари одигравају и без њих. Тиме би станбени отсеци престали да буду гломазан, спор и скуп апарат и могли би да се посвете стварно централном задатку: да сконцентришу све снаге и сва средства и финансиска и стручна и снаге масовних организација на брзо и обимно зидање малих, јевтиних и хигијенских станова.

М. ЖИВКОВИЋ,

Реда мора да буде

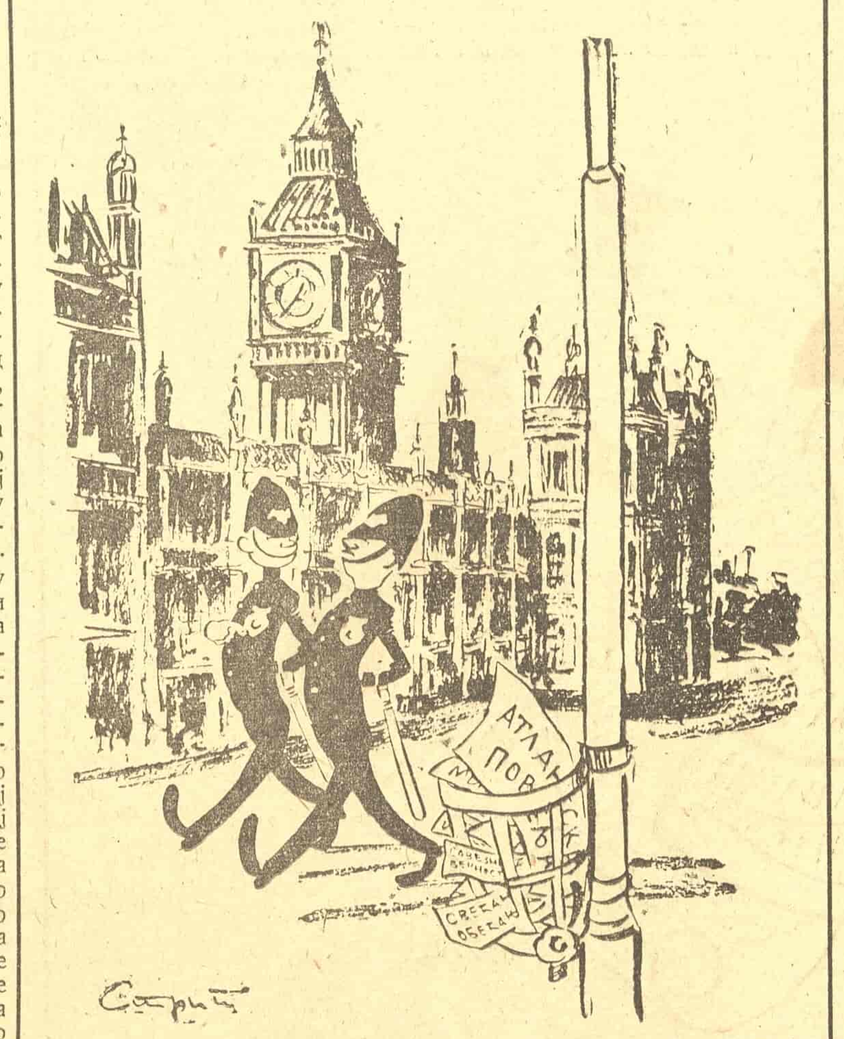

— Морам да јавим отсеку за чистоћу да покупи ове хартије!

Сами грађани оспособили улицу за саобраћај

Завршни део Церске улице до пре неколико дана био је засут великим количинама земље и камења, тако да се средином улице налазио брежуљак у висини од 1 метра. Због њега становници овог дела улице нису могли ни лети, а камоли зими, да довезу до својих дворишта кола са огревом. Сем тога, услед овог брежуљка, киша се сливала у дворишта где је влажила сиротињске станове и стварала читаве баре.

Због тога су грађани позвали радну бригаду овога насеља у помоћ да, у току ударне недеље на обнови путева, оспособе за саобраћај овај део улице. Рано ујутро, у недељу 12 о. м., дошло је младо и старо на посао. На том раду учествовали су и радници и грађани и омладина. Радило се целе недеље. У целом том раду учествовало је неизменично 606 грађана, од тога 202 жене, 212 мушкараца и 192 омладинца. Утрошено је 18.217 радних часова. За то време је избачено из улице 52 камиона и 24 кола земље, не рачунајући шут и камење.

Радници који су на радилиште дошли право из предузећа, жене које су на рад дошле још опасане кецељама, пионири који су из школе журили на радилиште — сви су они сматрали да је питање части да у овом добровољном раду од опште користи дају максимум од себе, како би се постављени план испунио.

На растанку обратио се један друг старом грађанину ове улице речима: „Ето, чика Лазо, изградили смо нову улицу. Оно што стара власт није хтела да вам учини за 20 година, урадио је народ за осам дана.“

Радојица ТАУТОВИЋ

20 октобар бележи...

УРЕЂЕЊЕ БЕОГРАДА СИГУРНО НАПРЕДУЈЕ...

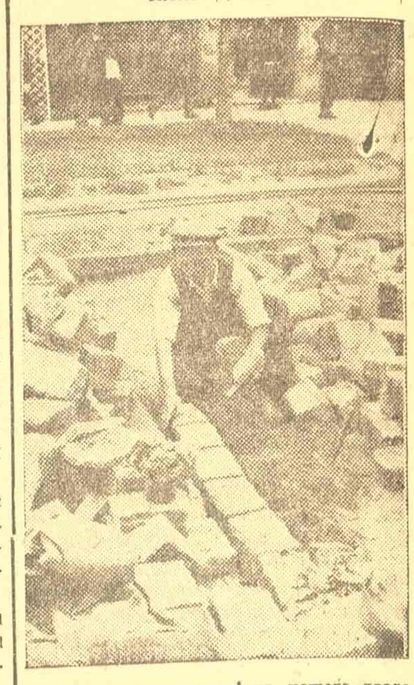

У главним артеријама нашега града приступило се оправци калдрме. Ускоро ће те најпрометније улице бити оспособљене за најнормалнији саобраћај, без рупа, које су штетиле возила.

Радници са задовољством приступају овоме послу. О томе говори и наша слика: поред радника је, на камену који ће сутра бити део плочника Булевара Југословенске армије, кита ружа у кутији од конзерве. Њему је данас рад весео и пријатан, јер зна шта ради и за кога ради.

*

СУВИШЕ ОЧИГЛЕДАН ПРЕКРШАЈ

Саобраћај у Београду добија право велеградско уређење. Уређује се пешачки саобраћај, заводи се дисциплина и у кретању моторних и запрежних возила. Али, баш што се дисциплине тиче, биће још доста напора, исправки и казни док се све доведе у ред. Ево и овај носач и мотоциклиста превидели су таблу о забрани паркирања. Штавише, мотоциклисти је она послужила да наслони свој мотор.

*

И СИРЕНЕ ТРЕБА УКЛОНИТИ...

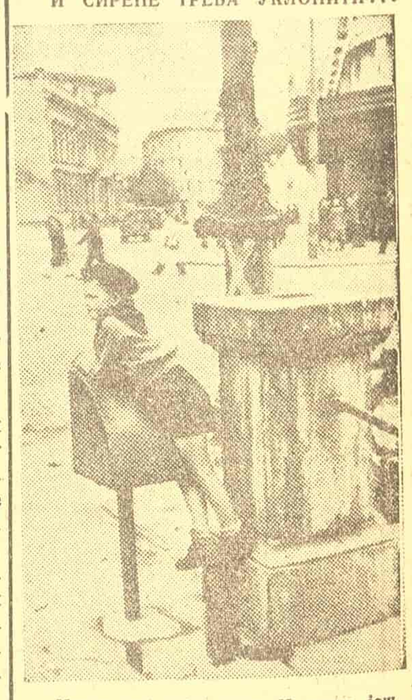

Нисмо их заборавили И данас још, сирене фабрика немило нас сећају на дане бомбардовања. Али то је прошло и ружне плехане кутије сирена треба уклонити са београдских тргова и улица. Оне данас ничему не служе — изузев, ето, да се мали пионир попне и наслони на њих, не би ли боље посматрао околину

У суботу излази нови број

„Дуге“

са веома успелим фоторепортажама на осам страна, са актуелним чланцима из спољне и унутрашње политике, уметности, литературе, фискултуре и т. д. Цена броју 6 динара.

Пред суђење Дражи Михаиловићу

ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ — ОБИЧАН КВИСЛИНГ

Комитет тужилаца Међународног војног суда у Нирнбергу, својом оптужницом противу главних хитлеровских ратних злочинаца и организација, сврстао је Дражу Михаиловића у ред обичних квислинга, а његову организацију у обичне квислиншке помоћне трупе. Совјетски тужилац, који је у име комитета тужилаца изнео пред суд нашу оптужбу, нарочито је оштро истакао кривицу владе Рајха и немачке Врховне команде што су помагале такву једну квислиншку злочиначку формацију, каква је четничка организација Драже Михаиловића, и што су њоме, као својом помоћном трупом, управљале и командовале.

Овим је Дража Михаиловић добио и на светском судском форуму место обичног квислинга, које је он заузео током тешке борбе слободољубивих народа противу фашистичких освајача и поробљивача. Нирнбершка међународна оптужба га је утврдила као обичног слугу фашистичких освајача, као обичног квислинга који је крвљу покрио свој народ за рачун непријатеља, и под командом непријатеља.

Бројни документи наше књиге **Издајство Драже Михаиловића** већ су оцртали одвратни лик тога квислинга-четника. Ево, на пример, и једног необјављеног документа који сам собом потпуно карактерише организацију Драже Михаиловића као најобичнију квислиншку трупу. У низу објављених немачких оперативних наредаба у којима Дражини команданти и четници имају своје место раме уз раме са Немцима, Италијанима и усташама, — у серији објављених уговора између Дражиних команданата и усташа о њиховој заједничкој борби уз Немце а против свога народа, овај документат заокругљује слику Драже Михаиловића, типичног квислинга, и његове четничке организације типично квислиншке.

Ради се о наредби „Заповједног скупа IX-ог здруга“ у Дубровнику, Оп. бр. 282, тајно. Предмет ове наредбе је: **„Назив за четничке постројбе и партизане“.** Њоме „заповједник“ овог здруга, пуковник Зуех преноси наређење Павелићевог „Министарства оружаних снага“, које преноси наређење „једног вишег немачког заповједничтва“, које опет преноси **наређење самог Фирера, да се Дражини четници у званичној преписци имају звати „хрватским борбеним скупинама“.** Сам текст овога наређења гласи:

Министарство оружаних снага Глст. уред — оперативни одјел под Оп. бр. 5659 тајно од 18 т. г. доставило је:

„Од једног вишег њемачког заповједничтва примљен је допис, у коме између осталог налаже:

„„10.) Фирер је забранио израз партизани. За одсјек Југоисток ваља употриебити израз „комунисти“ или „комунистичке банде“. За **„четнике суборце“** ваља употриебити израз **„хрватске борбене скупине.“**

Доставља се горње на знање с тим, да се при дописивању с Ниемцима употребљавају горњи називи.““

А да је ово „више њемачко заповједничтво“, које преноси Хитлерово наређење, сама немачка Врховна команда, то знамо из оног акта, што га је потписао лично сам фелдмаршал Кајтел, преносећи Фирерову наредбу о називима, — то знамо из познатог акта који смо предали нирнбершком суду.

Дражина четничка организација је по највишем, Фиреровом наређењу „хрватска борбена скупина“, што преведено са овог преварантског и разбојничког језика значи да је организација квислиншка међу квислиншким.

Дража Михаиловић је, дакле, по своме основном односу према непријатељу, према освајачу наше земље и поробљивачу наших народа — обичан квислинг.

Такав је он и по типу који је дао четничкој организацији и који је хтео дати нашој држави, да је којом несрећом заговарао у нашој земљи Хитлер или ма који туђин. Квислинг је по томе што је створио кољашку банду, која је имала за главни задатак борбу против свога народа и за главну улогу да буде немилосрдна, диктаторска песница у служби реакционарном туђину, па био то Хитлер или ма ко други.

Сетимо се само оне четничке конференције која је у Шаховићима 30-XI-1942 одржана по непосредним инструкцијама Драже Михаиловића, а чији потписани записник, па чак и стенограм имамо. А исте такве „конференције“ су на стотине одржане, гдегод је Дража Михаиловић могао да под заштитом окупатора окупи и најмању шачицу плаћених издајника, противнародних реакционара и силом дотераних бедних кукавица.

И на свим овим Дражиним „конференцијама“ истиче се као у Шаховићима пре свега и изнад свега да се **„не сме заборавити“, да се „мора имати на уму, да су једино дошли на конференцију ради договора за борбу против партизана“.** А партизани су били једина снага која је организовала народ за борбу противу непријатеља, противу освајача и поробљивача, и шта су ове Дражине конференције, као „договори за борбу противу партизана“, могле друго бити до квислиншко организовање помоћи освајачу и поробљивачу да савлада наш народ? Као такве, као квислиншко врбовање, оне су хтеле да окупе у четнике све продане душе које би, ради масних положаја, које имају или које би добиле, кроз неку „четничку диктатуру“ обезбедиле туђину, па био то Хитлер или ко други, господство над нашом земљом.

Ова Дражина програмска »четничка диктатура« је типична црта сваке квислинговштине. Она се током 1941, 1942 и 1943 толико отворено пропагирала камама и кољашким тројкама да су задоцнеле лажи Дражиног »Централног националног комитета« биле и одвратне и смешне. А ова оштра програмска антидемократска, противнародна црта Дражине квислинговштине даде се повући следећим четничким речима:

»Револуција — III Устанак под генералом Михаиловићем« има да донесе »четничку диктатуру у монархији«, »диктатуру четничке организације«;

Четници ће извршити чишћење не само »националних мањина« већ и »међу Србима и Хрватима«;

»Остатке партизана уништити, као и мањине«;

Четници ће освојити пола Албаније, читаву Бугарску, пола Мађарске, Румунију до петролејских извора, итд.;

Државним чиновником не може да буде нико ко није учествовао у четничким редовима, а све је чиновник, од жандарма до претседника владе;

»Да четничка организација остане под оружјем ради остварења свога програма«;

»Да се на дан ослобођења врата затворе за упис нових чланова«; итд.

Једном речи, дакле, четници су по свом програму имали бити великосрпски есесовци који би у облику монархије имали сву власт на највећем делу Балкана, али за рачун Хитлера или неког другог туђина. Они су, колика им је њихова организација то дозвољавала, то и били. Новцем и оружјем Немаца и Италијана били су страх и трепет наше нејачи. Уз подршку непријатеља, освајача и поробљивача, четничка организација са Дражом на челу наступала је свуда као свевласна, као »четничка диктатура«.

Ова друга црта Дражине квинслинговштине не би била потпуна, кад не бисмо обратили пажњу и на црну сенку која је прати: „четничка диктатура“ наступала је са типичним квислинговским терором, али у новој, кољашкој форми коју му је Дража дао. Сви квислиншки издајници и изроди верују да једино језовитим терором могу утерати свом народу страх у кости и савити му врат у јарам туђина. А Дража је мислио да мора измислити нарочито језив начин терисања да би заплашио народ који се није уплашио нити од „штука“, нити од гестаповских мучилишта, нити од хитлеровских логора смрти, нити од „крвавих маршева“, нити од Крагујевца, нити од Јајинаца, нити од Сајмишта, нити од Јасеновца, нити од Раба, нити од милиона разних патњи и смрти са којима су немачки и италијански поробљивачи нањ навалили.

И Дража је показао прави квислиншки таленат кад је измислио свој систем кољашких тројки са стављањем под слово „З“. Крајњу језовитост овако смишљеног тероризма морали су сви квислинзи Дражи признати.

Избегличка влада, са својим краљем, дуго времена се питала шта је то њен министар измислио што зове „стављањем под слово »З«, а чему се она не може да досети. Она је слала Дражи једну депешу за другом и нестрпљиво питала шта је то слово »З«. А кад је дознала шта је њен оштроумни министар измислио и сама је брже боље изналазила и одлучивала ко има да буде стављен под словом »З«, и то преко лондонског радиа објављивала да и та имена министар његовог величанства чује и дода својим листама.

А у земљи за нов терористички облик наступања Дражине „четничке диктатуре“ знало је и свако дете. Добро познати текст Дражине окружнице, којом је организовао кољашке тројке, налази се чак и у оптимистичком елаборату Недићевог министра Васиљевића: „Проблем споразума Недић — Дража“. Језовито звуче следеће речи те окружнице, кад се зна шта су оне собом донеле:

„Последњих дана искрсле су следеће потребе: . . . . . .

2.) Потребно је формирање једног терористичког одељења од око 15 људи (5 тројки). Ови ће се употребити за разна ликвидирања, са којима се мора отпочети. Ако неко нађе погодног шефа, предложити ми га. Најзгодније је врбовати их из редова људи који снају за крв, а у сваком случају не смеју да буду из редова „свилених“. При врбовању ових људи на сваки начин настојати да дођу што мање у додир са нашим људима и да што мањи број наших људи упознају. *Они морају бити само слепи извршиоци задатка*“.

И никло је ново квислиншко оружје упрто у леђа народа. Никле су црне четничке тројке, које нису никад напале ни једног Немца, ни Италијана, нити какав мост, али су зато по ноћи, мучки нападале и клале народне људе, жене, па чак и децу. Не знајући се међусобно, не познавајући ни свога наредбодавца, оне су добијале на парченцету хартије: „Ставити под слово З“ (заклати) тога и тога, и оне су то извршавале. Често у наређењу нису била имена жртава изричито ни поменута, већ је речено да се под слово „З“ стави у једном селу три лица, у другом 5, у трећем 7 итд. Дешавало се да у једном селу повале и 20, па и 80 људи и жена, па их кољу као овце, — и тад приморају све становништво села да то гледа. А ове звери по Дражином рецепту воледе су да се сликају како људе кољу и тим снимцима да се хвалишу и да их растурају, па је и то чинило саставни део четничког тероризма. Оне су имале одрешене руке да потпирују своје садистичке прохтеве те се нису ограничавале на клање, већ су претходно стављали жртве на најгрозније муке, боли их иглама, шилима и клинцима, пекли или драли, ломили удове, стављали усијане предмете у тела или полако, дуготрајно, срце вадили. Такав грозан терор је квислинг Дража Михаиловић на народ навалио да би га својом „четничком диктатуром“ за рачун Хитлера, Мусолинија или ма кога другог туђина свладао.

А предвидео је Дража Михаиловић и један нарочити задатак за овај свој изум од тројки, које стављају под слово »З«, за случај да се »савезници« искрцају. Састављане су листе људи и жена великог броја срезова Србије, и то људи села по села, који имају у тренутку искрцавања »савезника« да буду стављени под слово »З«. Скоро из сваког наведеног села набројано је најмање десет до двадесет имена. А поред имена је једном јечју назначено зашто се жртва има заклати: »комунист«, »партизан«, »симпатизер партизана« или просто »сумњив да је симпатизер«. А ове листе стављених под слово »З« биле су на гештетнеру умножене и раздељене свим Дражиним »штабовима«, где их је наша Армија и запленила, уништавајући Дражине квислиншке, кољашке изроде.

Такав типични квислинг Дража Михаиловић, плаћени слуга Немаца, Италијана и туђина, носилац »четничке диктатуре у монархији« и проналазач терористичког система тројки које стављају под слово »З«, стаће ускоро пред народни суд и бити од народа расветљен као једно од најодвратнијих моралних чудовишта рода Квислинговог, Лаваловог, Франковог, Павелићевог, Недићевог...

пише

Др ДУШАН НЕДЕЉКОВИЋ

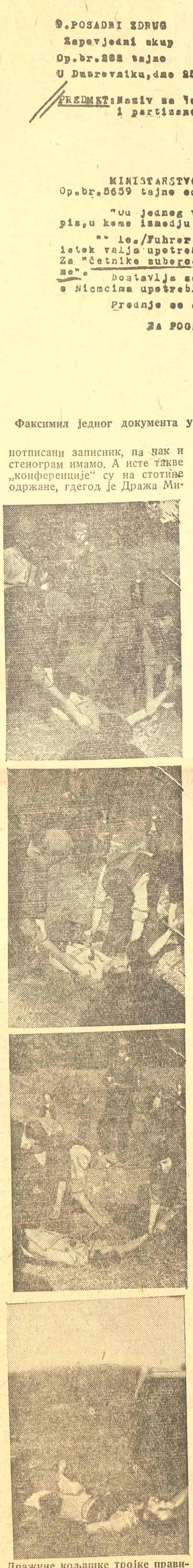

Дражине кољашке тројке правиле су читаве серије снимака својих зверстава. Слике приказују вађење срца једној невиној жртви

Факсимил једног документа у коме Немци и усташе називају четнике својим „суборцима“

9. POSADNI ZDRUG
Zapovjedni skup
Op.br.282 tajno
U Dubrovniku, dne 25.VII.1944.

Drž. komisija za istr. slič. okup. i njihovih pomagača
Inv. br 14594

PREDMET: Naziv za četničke postrojbe i partizane.

ZAPOVJEDNIČTVU IX-XII-III-IV-V.bojne
Poslužnu skupu ovog zdruga
Sastavak.

MINISTARSTVO ORUŽANIH SNAGA Glst.ured -operativni odjel pod Op.br.5659 tajno od 18.VII.t.g. dostavilo je:

"Od jednog višeg njemačkog zapovjedništva primljen je dopis, u kome između ostalog nalaže:

"" 10./Fuhrer je zabranio izraz "partizani". Za odsjek Jugoistok valja upotrebiti izraz "komunisti" ili "komunističke bande". Za "četnike suborce" valja upotrebiti izraz "hrv.borbene skupine".

Dostavlja se gornje na znanje, s tim, da se pri dopisivanju s Njemcima upotrebljavaju gornji nazivi."

Prednje se dostavlja na znanje.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI
ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK
ZUCH

Омладина Београда добила прелазну заставу

Прелазна застава Трећег конгреса народне омладине Југославије додељена је омладини Београда, која се у претконгресном такмичењу показала као једна од најбољих организација у Југославији.

Уложено је много труда и напора од стране радничке, средњошколске, намештеничке и студентске омладине да би резултати на обнови били што бољи, да би се што више помогло свом народу, да би са што више успеха изишли на Трећи конгрес. Радничка омладина само на обнови предузећа дала је 12.000 добровољних радних дана. Она је, поред разних курсева, организовала и 2.548 стручних предавања, која су имала за циљ да младе раднике помогну у раду. Резултати металског предузећа »Морава«, које је ишло путем Београдске текстилне индустрије, даће нам приближну слику како су омладинци и омладинке, млади радници Београда, испунили своје обавезе у претконгресном такмичењу. Норма рада пребачена је за 280%. Оспособљено је 15 омладинаца за самостални рад. 106 омладинаца радило је ударнички. Омладинац - ударник Станислав Милутиновић је употпуњавањем алата за савијање ложишта за шпорете повећао производњу за 500%. Омладинка Иванка Чупић, новом организацијом рада, пребацује норму за 70%. Таквим начином рада квалитет производа побољшан је за 30%, а цена снижена за 10%. И свим осталим предузећима служила је Београдска текстилна индустрија као пример како треба организовати и спроводити такмичење, а сама је повећала продукцију за 12,5%, побољшала квалитет робе за 450% и смањила отпатке за 50%.

Делегати омладине Београда на Трећем конгресу обећали су не само да ће оправдати дато поверење, него да ће се трудити и све силе заложити да би добијену заставицу задржали и на крају ове године.

Иако омладина Београда има поред себе опасне такмаце: јуначку омладину Лике и Дрвара, поносне Козаре, Срема, Подгорице и друге, она ће уложити све своје снаге и способности да уради боље и више од свих за своју порушену домовину, јер заставица мора и даље да остане наша. То је завет омладине Београда.

Мирко ПОПОВИЋ

Модерне индулгенције

У разговору са маршалом Титом загорски сељаци изнели су чињеницу да се у цркви „Марије Бистрице“, под заштитом надбискупа Степинца, налази још увек рељефни лик Анте Павелића, ратног злочинца.

— Да ли је, оче, томе крвнику и грешнику место у цркви?
— Ћути, непослушни сине; зар се не сећаш времена када му св. Столица продаде „опрошћајницу грехова?“

О годишњим скупштинама синдикалних подружница

У априлу и мају месецу одржаване су прве годишње скупштине од оснивања синдиката, које су као такве прве слободне годишње скупштине на којима су радници и намештеници изнели биланс свога пословања за протекли временски период почевши од оснивања. Карактеристично је да се при организацији скупштина више водило рачуна о начину спровођења и дневном реду, уместо да се обратила пажња на правилност и садржај поднетих извештаја. Тако је у много случајева организација скупштине у потпуности успела на штету садржајности и квалитета рада. Извештаји по секторима били су често преопширни. Нарочито су извештаји секретара обухватали рад свих сектора, због чега се дешавало да другови задужени по тим секторима понављају чињенице које је секретар већ изложио. Извештај о раду подружнице треба да обухвати глобално рад у протеклој години и да нагласи важније позитивне или негативне моменте у раду и производњи. Међутим, многи извештаји донели су бројеве о количини готове робе у килограмима или броју комада, не помињући успехе или тешкоће при самим пословима, нити побољшање или опадање квалитета производа. Овде је било потребно нагласити да су извесни послови завршени пре или после предвиђеног рока и да је квалитет рада побољшан или опао.

Извештаји о финансиском пословању били су у већини случајева преопширни, изношени су непотребни детаљи, тако да је било тешко на скупштини водити ма какву плодну дискусију, јер се губило у мору ситница. Мали је број подружница код којих су благајнички извештаји били кратки и садржајни, где су дати потребни подаци у целини и свим осталим питањима којима се бавила финансиска контрола. Дужност финансиских контрола била је да поднесу извештај у коме ће да се назначи исправност или неисправност пословања, као и постојање или непостојање пуноважних писмених докумената, а благајник се, поред глобалног извештаја, требало да дотакне тешкоћа у раду.

Економско-задружни сектор се у већини случајева удаљио од предмета о којима је требало дати извештај. Већина другова задужених по економским питањима упустила се у расправљање питања расподеле унутар самог предузећа, док је све оно што је битно остало од њих скоро незапажено. Требало је дотаћи питања општих потреба нашег чланства, правилности и неправилности при расподели, питања разлике у ценама и питања о тешкоћама расподеле уопште. Било је потребно да економски извештачи пријаве запажену готову робу која лежи у магацинима и не излази у расподелу, Сва таква запажања по питању економско-задружног сектора требало је достављати месном одбору, који би о тим случајевима извештавао више форуме. Одавде би, на основу добијених података, могла да се изврши правилнија расподела и исправе све запажене неправилности.

Један од највећих пропуста после годишњих скупштина јесте неупознавање нових чланова подружница са радом који је у току, као и необавештавање о дужностима сваког сектора.

Политичким питањима такође је посвећена велика пажња. На свим годишњим скуштинама додирнуто је питање Трста и Јулиске Крајине, при чему је са пуно искрености одато признање ставу и одлукама наше народне владе.

Гледајући на наше неискуство и недостатке у кадру добрих и искусних функционера, ми смо у протеклој години, поред свих тешкоћа и незгода, корачнули добрим кораком напред. Годишње скупштине су поставиле одлучно низ ствари при чему треба нарочито забележити одлуке о продужењу такмичења о чему се дискутовало на 70% годишњих скупштина.

Нова руководства, изабрана на годишњим скупштинама, у већини случајева нису више делегати појединих одељења или струка по предузећима, већ су изабрани они који ће најбоље радити, без обзира на струку и одељење. Овакав начин избора претставља добар корак унапред, нарочито ако се упореди са бирањима која су обављана раније.

Данило ЛУКИЋ,
секретар Месног одбора

КРОЗ СИНДИКАТЕ

СРЕДИШТА КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНОГ РАДА У СИНДИКАЛНИМ ПОДРУЖНИЦАМА

РАДНИЧКИ КЛУБОВИ

Након више од годину дана рада синдикалне организације Београда показале су врло лепе успехе на уздизању културног живота радничке класе. Паралелно са јачањем и развијањем синдикалног покрета развијао се у најразноврснијим формама и културно-просветни рад, имајући за циљ васпитање и културно уздизање радничке класе и њену мобилизацију на што бржем изграђивању наше земље.

Док су у септембру 1945 године зидне новине излазиле у 200 синдикалних подружница, данас оне излазе редовно у 500 подружница, а по свим већим предузећима и установама издају се и зидне новине по одељењима. На активирању снага за културно-уметнички рад постигнути су такође доста добри резултати. Тако је у мају 1945 године било три културна друштва и три културно-уметничке групе, док се данас тај број попео на 18 културно-уметничких друштава и шест културно-уметничких група.

Осим тога, културно-просветни одбори у синдикалним подружницама развијали су своју делатност преко усмених новина, читалачких група, читаоница и разних приредби. Међутим, било је и пропуста. Тако је најмања пажња посвећена одржавању предавања, дискусија и курсева, те није посвећено довољно пажње планском одгоју радника и омогућавању учења и просветног уздизања по фабрикама и установама. Тај рад је најчешће препуштан случају, појединим кампањама или иницијативи појединаца, а врло ретко је то била брига културно-просветног одбора или уопште синдикалне подружнице.

Потреба за још ширим културно-просветним радом, за систематским васпитањем и пружањем знања из свих области политике, науке и уметности захтева стварање културно-просветних центара у синдикалним подружницама, што би значило потребу одређених просторија за развијање културног живота. Ту улогу треба да узму на себе раднички клубови, који ће свестрано развијати сав културно-просветни рад. Неколико мањих предузећа могу заједно образовати раднички клуб. Управа клуба ће руководити и преузети на себе задатке досадашњег културно - просветног одбора при синдикалним подружницама.

У неким предузећима већ постоје просторије у којима се одвија жива културно-просветна делатност, као што је то у „Рогожарском", „Београдској текстилној индустрији", „Пролетеру" итд., али то још нису постала места у која радници и намештеници стално навраћају да читају, дискутују, слушају радио или слично. Ове просторије су искоришћаване само повремено, било за културно-просветни или који други синдикални рад. Међутим, бољим уређењем, удобношћу и чвршћом организацијом раднички клубови ће убрзо постати зборно место свих радника у њиховом слободном времену.

Управе радничких клубова бира чланство. Оне су одговорне за свој рад како управи синдикалне подружнице тако и самом чланству, што омогућава бољу организацију у раду. Осим тога, у радничком клубу одвијаће се рад по секцијама (за зидне новине, усмене новине, за предавања, за приредбе итд.) у којима треба окупити што већи број чланства. Потребно је нарочито развити што обимнији рад преко предавања и дискусија, за који ће синдикалне подружнице имати пуну подршку од рејонских народних универзитета.

Према свему овоме, пред синдикалне организације Београда поставља се као један од важних задатака организација радничких клубова свуда где је то могуће, а синдикалне организације даће им, поред техничких основа, и пун садржај снажног културно - просветног рада. Управе радничких клубова преузимају улогу културно-просветних одбора, али тамо где се засада не могу одмах остварити раднички клубови треба да културно-просветни одбори наставе са својим радом, посвећујући већу пажњу одржавању предавања и дискусија, као и уопште васпитно-политичком раду. Прелазећи на оформљавање културно-просветних центара у синдикалним подружницама и стварајући тако материјалну базу за још успешнији рад, желимо да радничка класа што брже савлада све оне недостатке који су заоставштина живота у бившој Југославији, развијајући своје стваралачке способности и елан у обнови и изградњи своје срећне будућности.

Аница МАГАШИЋ,
члан Месног синдикалног већа

ЈОШ ЈЕДНА НОВИНА НА ЗАДРУЖНО-ПРИВРЕДНОМ СЕКТОРУ

Берберско - фризерске задруге

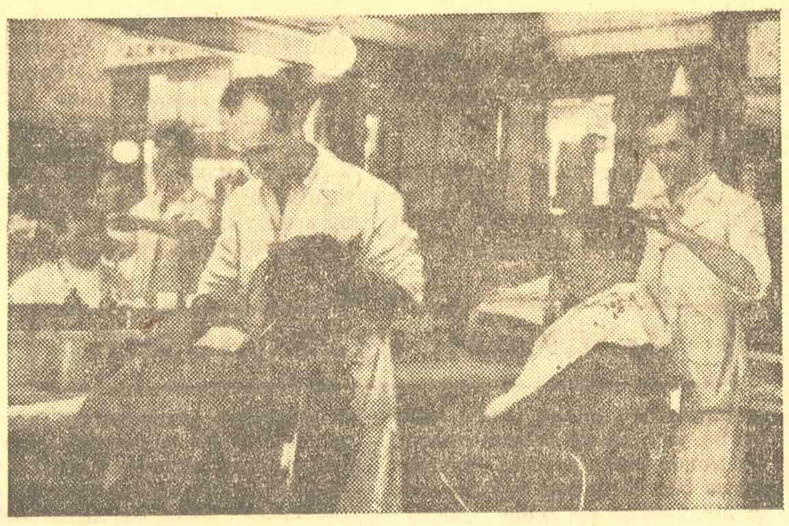

Радионица Прве берберско-фризерске задруге у Нушићевој ул.

Угледајући се на многе новоосноване занатлиске задруге и фризери Београда основали су своју прву фризерско-берберску задругу.

За врло кратко време задруга је разгранала свој рад и прикупила велики број сталних муштерија. Цене услугама су знатно ниже од цена у приватним радњама а рад много савеснији, тако да су сопственици фризерских радњи отварањем задруге добили конкурента који ће их приморати да и сами обрате пажњу и у својим радњама савесније обављају посао.

Радионице задруге задовољавају све захтеве хигијене, услуге су јевтиније, а поступање са посетиоцима услужно и коректно.

Фризерска задруга засада располаже великим фризерским салоном у Нушићевој улици, великим салоном на Булевару Југословенске армије и мањом радионицом у згради хотела „Москва". У фризерским задругама засада је упослено око тридесет радника.

Управа народних добара својом помоћу у просторијама и материјалу треба и даље, као и досада, да излази усусрет фризерско-берберској задрузи, како би она могла да отвори своје филијале у свим деловима Београда. Тиме би се помогло не само задругарима већ и широким слојевима радног света Београда, јер су услуге у задружним радионицама много јевтиније, хигијенски боље, а опхођење са публиком примерно Уз то у задружним берберско-фризерским радионицама могао би бити запослен велики број сиромашних фризера који сада немају посао, нити средстава за самостално вођење радње.

Задругарство је и на овом сектору доказало своју велику вредност, зато треба помоћи даље отварање фризерско-берберских задружних радионица.

„Ограничено" кретање

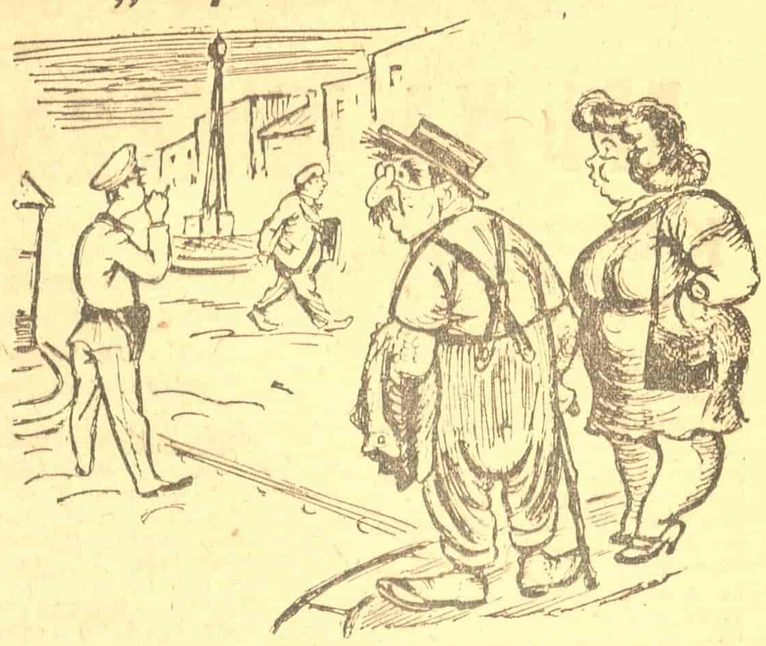

— И то ми је нека демократија. Поставили милиционаре и не дају ти ни слободу кретања по улицама!

ТАКМИЧЕЊЕ

Радници „Микрона" и „Нестора" се такмиче

Готово сва предузећа Петог рејона извршила су у потпуности предвиђени план првомајског такмичења, често пребацујући норму и истичући велики број радника који због свог свесног и преданог рада заслужују похвалу.

И фабрика „Микрон" извршила је свој задатак у потпуности.

Омладина предузећа нарочито се истакла у раду и дала преко 1.000 добровољних прековремених радних сати.

На свечаној конференцији радници су скромно и непретенциозно говорили о себи и даљем раду за народ и обнову. Богдан Матовић, који је упростио Морзеов апарат, рекао је на тој конференцији:

— Нисам пронашао ништа ново. Била је то само ситница, коју смо усавршили, али пронађено није ништа.

На конференцији су радници овог нашег предузећа прецизне механике прихватили са одушевљењем предлог о продужењу првомајског такмичења и позвали су предузеће „Нестор" на утакмицу, са жељом да ова предузећа дају све од себе како би у току следећих месеци производња била још више побољшана.

С. Б.

РАДНИЦЕ ТРИКОТАЖЕ „ЕЛКА" НАСТАВЉАЈУ ТАКМИЧЕЊЕ

Раднице трикотаже „Елка" одлучиле су по завршетку такмичења да такмичење наставе и даље. Оне су одлучиле да послове које су у првомајском такмичењу завршавале за девет часова обављају за свега осам радних часова. Задатак за нову организацију рада у шпулерају већ је постигнут.

Раднице „Елке", поред осталог, поставиле су себи у задатак, да раде један сат прековремено за обданиште и раднички дом.

Фрањо В. ШАРИЋ

Тестераши и њихов рад

У низу проблема, које има да реши Месни одбор Општег мешовитог савеза, проблем тестераша поставља се као питање које захтева најхитније решење.

Тестераши спадају у ону врсту најамних радника која нема сталног послодавца. Послови су сезонски и с времена на време, када рада нема, тестераши су приморани да се прихватају других радова, који ће им осигурати потребна животна средства.

Међутим, доласком тестераша са Космета и Македоније, стање домаћих, београдских тестераша, постаје прилично тешко, јер стално посла нема, конкуренција се, због већег броја придошлица, повећава и много је оних који остају без своје редовне зараде. Једини излаз из тога стања је мењање занимања до бољих времена, када ће бити довољно посла за све.

Месни одбор Општег мешовитог савеза покушао је да то питање реши тиме, што би новодошле тестераше окупио по заједничким становима. Тај покушај је пропао због недостатка станбених просторија и због приличног неразумевања од стране тестераша, који су дошли са Космета и Македоније. Ови последњи приморани су данас да станују по предграђима, у бедним избама за које често плаћају нереално високе цене и бивају експлоатисани од својих станодаваца.

Пре извесног времена отпочело је рад Градско предузеће за снабдевање огревом и једино оно могло би да реши животна питања тестераша. То решење је једноставно.

Градско предузеће за снабдевање огревом има своје дрваре одакле се врши расподела дрва грађанству. На свакој дрвари може да се запосли известан број тестераша, који би били стални радници предузећа, добијали месечну (или акордну) плату и при деоби дрва били би додељивани грађанима на рад. Тиме би се помогло и тестерашима и грађанству.

Известан број тестераша не би могао да добије овакво стално запослење. Њих би требало упутити на друге радове. Најбоље би било да свака дрвара има своју моторну тестеру на којој би одмах по куповини дрва могла и да се, уз минималне издатке, и секу. У том случају тестераше би требало упослити на другим радовима.

Али, док прилике и средства не омогуће овакав начин рада на дрварама, животно питање тестераша може се привремено решити само сталним запослењем од стране Градског предузећа за снабдевање огревом.

УДАРНИЧКА ЗНАЧКА - Комисији за ратне злочинце

На свечаном састанку синдикалне подружнице Државне комисије за ратне злочине предата је сребрна ударничка значка Милану Милутиновићу за његово неуморно залагање у раду, проналазак нових и савршенијих метода рада и подизање производње за преко 60%.

Милан Милутиновић је један од двојице најбољих такмичара од 1800, колико их је зачлањено по подружницама правосудних установа. Његови другови се поносе успехом који је он постигао и настојаће сви да покажу што бољи успех у даљем току такмичења.

Нада БОГИЋЕВИЋ

Културно просветни рад

„АБРАШЕВИЋ" пред новим задацима

У досадашњем раду радничко културно-просветно друштво „Абрашевић", иако је вођено само од неколицине чланова привремене управе, показало је знатне успехе. Било је извесних мањих пропуста, али, у укупном раду свих секција друштва, ти пропусти послужиће новоизабраној управи да убудуће, користећи стечена искуства, културно-просветној делатности „Абрашевића" да онај правац који друштво треба да има.

Претседник нове управе „Абрашевића" Драги Стаменковић говорио је на скупштини о смерницама будућег рада. Он је нагласио да је један од најважнијих задатака „Абрашевића" окупљање свих снага, талената, музички обдарених радника и намештеника Београда у једно тело, које ће достојно заступати радни народ главнога града и омогућити уздизање и образовање талената који постоје међу радницима.

Друштво „Абрашевић" има за дужност образовање кадрова уметничких руководилаца кроз стручне курсеве, одржавање предавања и организовање уметничких одбора, а тиме приближавање уметности народним масама од којих је она и потекла.

У свом будућем раду „Абрашевић" ће организовати гостовања по унутрашњости наше земље и иностранству. Добро припремљеним и уметнички обрађеним програмом показаће се радном свету и грађанима шта је способна да учини радничка класа

Композитор Славенски дао је идеју и обећао своју највећу подршку за организовање доброг и репрезентативног радничког оркестра који би наступао заједно са хором.

На скупштини „Абрашевића" дато је много добрих и корисних предлога, на чијем ће се остварењу радити у наредним месецима. Нова управа, у коју су поред Драгог Стаменковића ушли Димитрије Капетановић, Жарко Докић, Миле Јанковић, Павле Стојановић, Бранка Мирковић и други, обећава да ће уложити пуне напоре на усавршавању организације друштва и рада у њој, како би друштво, као по чланству најбројнија установа ове врсте у Београду, остварило у потпуности постављене задатке и било достојан претставник 80.000 синдикално организованих радника главнога града

Са годишње скупштине културног друштва „Абрашевић"

Село и град

РАДНА ЕКИПА У ПЕТРОВЧИЋУ

Радна екипа Државне фабрике Вукојичић из Земуна, која се састојала од 36 људи, посетила је село Петровчић. Том приликом је сашивен 151 комад разних делова одеће.

По завршеном послу приређен је заједнички ручак са мештанима, а затим је одиграна фудбалска утакмица између момчади из Петровчића и радника фабрике Вукојичић која је завршена са резултатом 1:1.

При одласку је за пионире радна група предала 30 готових панталоница и 25 књига које су поклоњене сеоској књижници.

Милош ЦАЛИЋ

ПОСЕТА СЕЛУ ВИШЊИЦИ

Синдикална подружница Државне комисије за ратне злочине дала је приредбу у селу Вишњици. О сарадњи града и села говорио је Урош Бјелић. Програм приредбе састојао се из хорских песама, рецитација и скеча.

Другови из града и села растали су се после неколико одиграних кола у најбољем пријатељству.

Мила РАДОВИЋ

ПОДРУЖНИЦА БРАВАРА У СЕЛУ СЛАТИНИ

Подружница бравара број 12 организовала је посету селу Слатини у Срезу космајском са радном групом коју су, поред бравара, сачињавали лимари, бербери, обућари, кројачи, лекар, зубар и сајџија. Радној екипи придружила се и културно - просветна група Министарства правосуђа.

Целокупан рад извршен је на велико задовољство сељака, Влад. ЈЕВТИЋ

КОМУНАЛНИ ПРОБЛЕМИ Београда

ПОЧЕЛИ СУ РАДОВИ

на поправци калдрме и тротоара

Целокупна површина београдске калдрме износи 3,299.000 квадратних метара, од чега модерне калдрме има 1.902.700 квадратних метара. Њена вредност према данашњим ценама (рачунајући ту и издатке за радове) износила би 1,585,000.000 динара.

Велики део калдрме и тротоара уништен је и оштећен услед ратног разарања и дугогодишњег неодржавања. Према стању затеченом у доба ослобођења, директно од бомбардовања је уништено око 90.000 квадратних метара, а услед неодржавања кроз цело време окупације 1,136.150 квадратних метара.

Потребне су огромне своте новца да би се калдрма довела у исправно стање, да би се њоме могао брзо одвијати саобраћај који је један од најважнијих чинилаца за обнову привредног живота наше земље. За обнову калдрме и тротоара била би потребна свота од 350.000.000 динара.

Ни наша финансиска средства ни техничке могућности нису толики, да би се већ у овој години могла калдрма потпуно обновити. Из буџета обнове за ову годину дато је за поправку калдрме и тротоара 42,000.000 динара. Иако замашна свота, она износи свега нешто више од једне осмине оне своте, која би стварно била потребна за целокупну обнову.

Због недовољних кредита и слабих техничких могућности приступа се првенствено поправци оних делова калдрме на којима је саобраћај најживљи и који је од највећег привредног значаја. На многим местима су радови већ отпочели. Модерна калдрма (крупна коцка) биће обновљена у површини од 175.000 квадратних метара и то у улицама Булевар Југословенске армије, Немањиној и у Кнеза Милоша.

Калдрма од ситне коцке поправља се на путу Београд—Земун, у Радничкој улици на Чукарици, на Обреновачком путу и у улицама Дечанској и Булевар Црвене армије.

Асфалтни радови изводе се у Карађорђевој улици, на Тргу братства и јединства (пред Железничком станицом), у улици 27 марта, у улици Булевар Црвене армије, на Топчидерском и Раковичком путу.

Осим тога, обавиће се сви асфалтни радови на путу Калемегдан—Славија и у улицама Цара Душана, Ђорђа Вашингтона, Ђуре Ђаковића, Нушићевој, Стаљинградској, Лоле Рибара, Георги Димитрова, Московској, Саве Ковачевића, Његошевој, Булевар војводе Мишића, итд.

У Земуну ће се калдрма моћи довести, углавном, у предратно стање.

Истовремено са обновом коловоза, обнављаће се и тротоари.

Уколико буду дозвољавала финансиска средства, која ће зависити од даљих кредита, обновиће се калдрма и у осталим улицама града. Стицајем околности поправља се калдрма и тротоари првенствено у центру града. То, међутим, не треба схватити као неко фаворизовање центра, него зато што су то главне саобраћајне артерије којима се одвија најживљи саобраћај и што су оне од првенственог значаја у нашој привредној обнови.

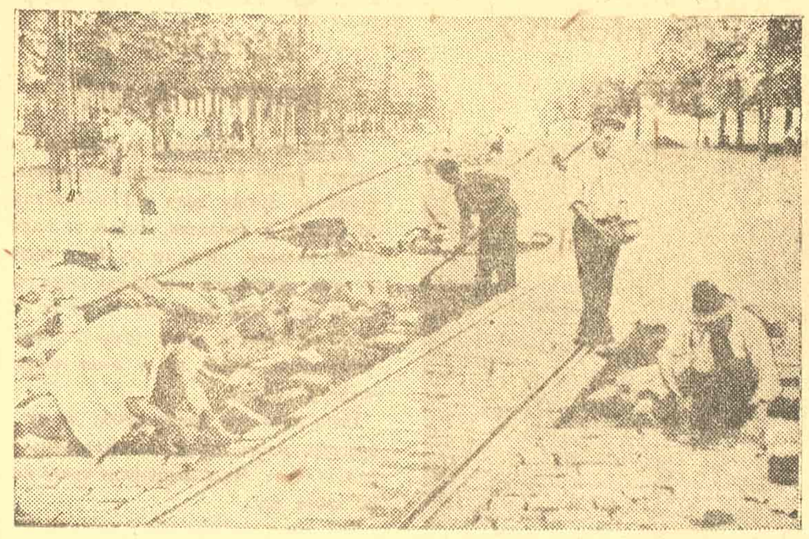

Оправка калдрме у улици Булевар Црвене армије

МЕРЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ ПРОСЈАЧЕЊА

ЗБРИЊАВАЊЕМ У ДОМОВИМА ПРОСЈАЦИМА ЈЕ ОБЕЗБЕЂЕН ПРИСТОЈАН ЖИВОТ

Проблем просјака није у Београду решаван све до јесени 1945 године. Тада се приступило систематском раду на њиховом уклањању са улица главнога града и збрињавању, уколико је то било потребно.

У јануару 1946 опремљен је и отворен Дом просјака, који може да прими око 60 особа. У Београду је било укупно 78 регистрованих просјака, али како осамнаесторо од њих имају своје станове и живе са породицом, то је овима додељена стална новчана помоћ, док су остали смештени у Дом.

Многи просјаци избегавали су да се пријаве Одељку социјалног старања при Извршном народном одбору; али, залагањем руководилаца одељења и Дома просјака, досада је у Дому, у Прокопачкој улици број 4, смештено 55 просјака. Збрињавањем у Дому и сталном помоћи просјацима ван Дома, проблем београдских просјака углавном је решен.

Збринути у Дому, бивши просјаци имају све удобности за пристојан живот

Међутим, са друге стране појачао се прилив просјака из унутрашњости. Због тога је било потребно предузети најенергичније мере за њихово уклањање. На основу одлуке Отсека унутрашњих послова ИНО-а, Министарства унутрашњих послова и Одељења социјалног старања, Народна милиција предузеће све мере да би просјаци из унутрашњости, чим се појаве у Београду, били доведени у Дом, где ће бити прегледани и, уколико су способни за рад, отпремани у своја завичајна места да би тамо добили посла. У поновљеном случају прошње, здрави просјаци биће упућени на принудан рад.

Ако се комисиским прегледом утврди да је човек ухваћен у прошњи стварно неспособан за рад, биће задржан у Дому и доцније упућен свом Окружном народном одбору, који ће се постарати да га збрине.

Поступак према просјацима у Дому је врло добар. Сви просјаци добијају чиста одела, рубље и ципеле, удобне постеље и здраву храну.

Деца просјаци, којих има много у Београду, биће такође привођена Одељењу за социјално старање при ИНО-у, где ће се утврдити узроци прошње и, ако је дете незбринуто, биће упућено у неки од дечјих домова.

На тај начин нестаће са београдских улица ружне појаве просјака и просјачења.

ОТКЛОНИМО ШПЕКУЛАЦИЈУ СА НАМЕШТАЈЕМ

НАМЕШТАЈ рђавог квалитета продаје се по високим ценама

Наш град је доживео много рушења и уништења. Велики број кућа је сравњен са земљом, демолирано је много домова, а и људи много пропало. Остали су људи без игде ичега или са нешто мало ствари. Данас, кад се обнавља наш град, људи добављају најнужнији намештај за своје куће, тако да потреба за намештајем није више луксуз, већ потреба људи. Продукција намештаја претставља важно питање за живот оних, који су остали без кревета и столице, ормана, те она мора попримити веће размере, а у једно је потребно спровести над њом бољу контролу квалитета и правилно одредити цене, да би се искључила могућност шпекулације тим неопходним артиклима.

У том смислу су већ предузети кораци. Последњих дана комисија, састављена од тапетарских радника и органа народних власти, обишла је низ продавница и пронашла много шпекулација са тапетарским намештајем. Код Јована Симовића, тапетара из Београдске улице, утврђено је да се тапет израђује од старог материјала, а наплаћује цена са калкулацијом првокласног материјала и израде. Код фирме Голубовић продају се тапетарске ствари врло слабог квалитета по врло високим ценама без одобрења. За време контроле пронађено је у стовариштy Драгомира Протића, са Булевара Црвене армије број 62, да је намештај тапетиран најлошијим тапетом, чија израда стаје врло јевтино, док је продајна цена у невероватном скоку. Фрапантни пример да се полуфотеља, која не може стајати у изради више од 650 динара, продаје за 918,75 динара на основу одобрења, под бројем 5919 од 8 фебруара 1946 године, које важи за сав намештај у стовариште.

Радно време у рејонским народним одборима

Да би поделили бригу са својим грађанима и да би им створили што боље услове живота и рада рејонски народни одбори су примили на себе многе дужности, којима се раније власти нису бавиле. Самим тим су и послови у њима постали сложенији и многобројнији.

Да би своје послове у одборима могли успешно обављати и они грађани који су пре подне запослени, прописано је у одборима двократно радно време: они раде од 8—12 часова пре подне и од 4—7 часова по подне. Тиме је радном свету омогућено да не напушта свој посао пре подне ради обављања послова у одборима.

Многи грађани не цене те напоре народних власти. Народни одбори су препуни странака пре подне, а по подне су канцеларије готово празне.

У интересу је и грађана и народних власти да запослени грађани долазе по подне у одборе ради свршавања својих послова, јер ће тиме умногоме олакшати рад у одборима, а њихов редовни посао неће трпети.

В. П.

Свако зло има своје добро

„Здравствени референт" улице Страхинића Бана држи у дворишту три велике свиње.

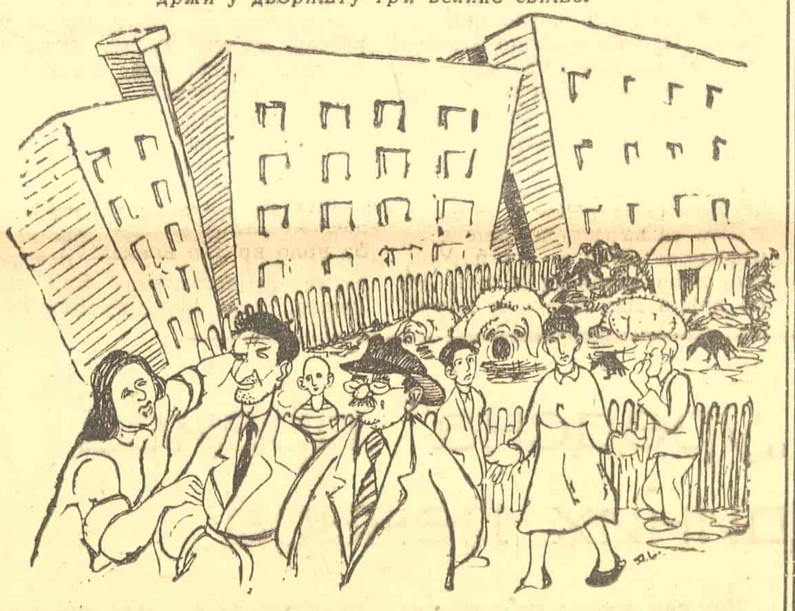

— Ето видите, ми морамо сав овај смрад да удишемо.
— Добро је, бар спречавате његово ширење.

Кратке комуналне вести

У вези Уредбе о ликвидацији Управе народних добара, при Извршном народном одбору града Београда формира се Отсек народне имовине, а при рејонским народним одборима и народном одбору Земуна формирају се одељци народне имовине.

*

За купање деце у базенима Зоолошког врта наплаћиваће се по пет динара од особе, у коју је суму урачуната и улазница за преглед Зоолошког врта и гардероба.

*

При породајном одељењу Градске болнице отворено је саветовалиште за трудне жене. Примаће се и лечити све трудне жене од почетка трудноће до краја.

Саветовалиште ради два пута недељно у амбуланти породајног одељења Градске болнице средом и петком по подне од 13.30 до 16 часова. Преглед и савети су бесплатни.

Козерија

О ЈЕДНОМ КОМУНАЛНОМ ПИТАЊУ

Излози и „излози"

Одлучили грађани да добровољно раде на улепшавању свога града. И прионуло се на посао. Са много воље.

Али, показало се да поједини грађани не сматрају себе грађанима Београда. Не интересује их изглед града у коме живе, од кога живе, чији ваздух дишу, чију калдрму газе... Пренели се, можда, у царство снова и фантазије, где главне улоге играју разни краљеви и краљевићи, дворске будале, жбири и пандури, велможе и господа — у коју су групу и сами спадали у једно време, давно заборављено од свих напредних.

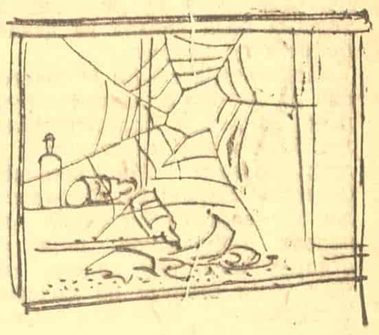

Не би се, можда, то толико ни приметило, да ти грађани — који се не осећају грађанима — немају своје трговине, радње и радњице, бифее и кафане. У унутрашњости ових трговина нико не жели да се меша (изузев власти, уколико се тргује „испод тезге"), али што се тиче спољашности, а нарочито излога, — то се тиче свих београдских грађана, јер утиче на изглед града.

А шта је у тим излозима?

У њима је обиље: избледеле хартије, сасушених мува, прашине, ексера и ексерчића, старих подупирача и осталих реквизита за излог.

Уствари: излози ових трговаца излажу њихово схватање грађанске дужности, њихову свест и, најзад, основу за њихово право да држе локал.

Док млада државна трговачка предузећа, оскудних искустава, улажу крајње напоре да савладају све тешкоће и да су им сви сектори, — заједно са излогом, — што бољи, — дотле се ови неграђани и нетрговци труде да свима истакну недостатак свога смисла за заједницу, за уредно, за лепо. И не само то. Они свесно обмањују. У излогу бифеа оборене празне флаше, пожутелих етикета, а у радњи скупе траварице и разне врсте пића за „одабране". Уз то: обилна и исцрпна обавештења о заграничним догађајима и светле перспективе за експлоататоре и нераднике. Исто тако у фризерском салону: полуотопљена глава од воска са памучном косом у јату прошлогодишњих угинулих мува, а унутра фантастичне фризуре и лакови, богате напојнице и оговарања свега што је напредно.

Требало би да се одговорни заинтересују за оне који свесно излажу своју несавесност и зловољу према данашњици у облику прашине и пожутеле хартије, неопраних излога и разних отпадака. Јер то нису трговци. А уколико су трговци, — где је та роба којом тргују? Да ли циркулише из портфеља — под тезгу, и испод тезге у други портфељ. И ту одговорни имају своју реч.

Ј. Л.

★ ЖИВОТ И РАД У СССР ★

МЛАДИ совјетски архитекти

У априлу ове године Московски институт архитектуре забележио је петнаестогодишњицу свога постојања.

Створен у почетку индустријализације земље, Институт је досад оспособио преко седам хиљада стручњака. Под руководством тих младих архитеката подигнуте су стотине огромних објеката, поникли су читави нови градови. Комсомолск на Амуру и московска подземна железница саграђени су уз учешће бивших студената Института. Десетине истакнутих градитеља су бивши васпитаници тога Института: потпретседник Академије архитектуре СССР К. С. Алабјан, прави члан Академије архитектуре СССР Н Ј. Коли, главни архитекта града Москве Д. Е. Чечурин, главни архитекта града Кијева А. В. Власов и други.

У почетку Великог Отаџбинског рата наставници, студенти и све вредности Института били су евакуисани, али је њихова дивна зграда настрадала од напада немачког ваздухопловства: на више места срушени су рељефи, орнаменти, оштећена је и унутрашњост зграде. По повратку из евакуације, студенти и професори одлучили су да обнове институтску зграду властитим снагама. Студенти су неумороно радили под руководством најбољих уметника — архитеката и за месец дана, у току летњег распуста, довели у ред све украсне вајарске радове, сале, слушаонице. Првог септембра 1945 године око две хиљаде студената, аспираната и педагога почели су да раде у обновљеним просторијама Московског института архитектуре.

Совјетска омладина испољава велику тежњу да овлада знањима из подручја грађевинске технике и архитектуре. Преко хиљаду кандидата желело је 1945 године да ступи у Институт архитектуре, док је слободних места било само двесташездесет. На пријемни конкурс допутовали су омладинци из свих крајева совјетске државе: из Украјине, са Кавказа, из Сибира, Архангелска, Чукотке, Далеког Истока. Допутовали су Руси, Украјинци, Казаси, Татари Многи од њих имају ратне ордене и медаље.

Настава у Институтуту архитектуре траје шест година. По завршеним студијама студенти добијају звање архитеката „широког профила", т. ј. право да пројектују све врсте зграда. Институт има два деканата. Први обухвата подручје опште припреме, други пак — специјалне дисциплине. Општа припрема се стиче у току прве три године студија. У оквиру опште припреме студентима се пружају темељна знања из више математике, физике, отпора материјала и статике. Исто тако, они после три године располажу великим знањима о грађевинским материјалима и деловима зграда, о цртању, о свим облицима архитектуре и о принципима пројектовања. Студенти у истој мери стичу током прве три године потребне практичне навике у области украшавања зграда То су радови у махагонију, вајарски радови, монументални украси итд. Почевши од четврте године предавања су углавном посвећена најважнијем предмету — пројектовању, док је шеста година студија предвиђена за одбрану дипломског рада. Страни језици и фискултура предају се од прве до последње године закључно. Сем тога, за студенте је организован читав низ кружока под руководством наставника Института. Нарочиту пажњу заслужује кружок за проучавање и мерење споменика руске архитектуре. У њему ради око две стотине студената. Учесници тога кружока извршили су мерења многих споменика црквеног и грађанског неимарства Украјине, Крима, Молдавије, градова Новгорода, Пскова и других.

Организоване су вечерње консултације из свих предмета. Са студентима неруске националности спроводе се нарочити течајеви за потпуно усавршавање у руском језику.

Дипломски пројекти су врло разнолики. Тако, на пример, у дипломске радове за 1946 годину улази пројектовање позоришта, станичних зграда, индустриских објеката, кућа за становање, музеја. Многи ће студенти при крају студија бранити своје пројекте планирања градова, које су порушили немачки окупатори, градова као што су Јалта, Великије Луки, Керч. Сваки од тих радова будућих архитеката заснива се на новим достигнућима архитектуре, културе, живописа.

Велику помоћ студентима и професорима пружа институтска библиотека. У библиотеци има преко 20.000 књига, разних приручника и уџбеника. У њој се налазе радови аутора из далеке прошлости, као што су Паладио и Серлио — њихови трактати о архитектури, издати у Шеснаестом веку. Само у току шест последњих месеци библиотека је издала читаоцима преко 245.000 књига. При библиотеци налази се одлично уређена читаоница са 250 места.

По завршетку студија на Московском институту архитектуре и по одбрани дипломског рада, млади архитекти биће ове године упућени у Украјину, Белорусију, Карело-Финску ССР, Молдавију, Киргизију, Казахстан, Летонију и друге совјетске републике. Исто тако велика група младих архитеката учествоваће у обнови Стаљинграда, Смоленска, Новгорода и других градова, које је фашистички бес био порушио.

Ф. БУЗЕНКОВ

Млади архитекти Д. Маслењиков и Р. Корњев раде на пројекту реконструкције главног дела града Петрозаводска у Карело-Финској ССР

Наш град

ЛЕКАРСКА УСРДНОСТ

„ПОШАЉИТЕ МИ АУТОМОБИЛ“

Мали осмогодишњи основац Александар Обадал, који је три године лежао у гипсу, разболео се ових дана изненада од великих богиња. Сиромашни отац-кројач са женом се консултовао и одлучили су да одмах позову лекара. Један лекар није констатовао праву болест; родитељи, као да су слутили да дијагноза није тачна, саветовали су се с пријатељима кога лекара за дечије болести да позову.

Један пријатељ им је саветовао да позову одличног стручњака за дечије болести Милоша Бајшанског, са станом у улици Ивана Милутиновића (Кнегиње Зорке) 24. И родитељи оболелог су одлучили да позову Бајшанског, који не станује баш тако далеко од њих, који станују на почетку Ђевђелиске улице код пијаце Смедеревски ђерам.

Мајка оболелог детета пошла је на телефон и позвала др Бајшанског:

— Не могу, госпођо. Пошаљите ми аутомобил, па ћу одмах доћи, гласио је одговор.

То је било нешто после девет часова пре подне у недељу.

У десет часова код лекара је био ујак оболелог Александра. И он је замолио лекара да пође, јер се плаше да би дете могло страдати.

— Пошаљите аутомобил ако хоћете да пођем. Треба да ме одвезе и врати, гласио је и сад одговор др Бајшанског. Ујак је напустио ординацију и известио родитеље да траже другог лекара, јер је знао да они нису у стању платити ни лекара, а камоли његов превоз од стана до болесника и натраг.

— Не можемо ни лекара да платимо, каже нам мајка оболелог детета, а одакле онда да платимо кола.

Позвали су одмах другог лекара, младог др Жику Павловића из Кајмакчаланске улице који је одмах дошао и стално лечи овчије богиње малом Александру, обилазећи га често.

С. БУРИНА

Београдско излетиште Авала очекује да га неко доведе у ред

Авала. Најлепше излетиште Београђана. Најприступачније. Шума, хладовина, мир... Мирис траве и певање птица...

Тако мисле они који давно нису били на Авали. Тако прижељкују они који би хтели тамо да оду.

Уствари: планинска кућа и читав плато пред њом оставља утисак утрине после прохујале сеоске заветине.

Терен за одбојку, пред кућом, испуњен је аутомобилима и камионима. Облаци прашине и шкрипа кочница! Иза куће: продорно свирају зурле и потмуло удара гоч. На серпентинама обесно ржу мотоцикли и, уз пуцњаву ауспуха, улећу међу заплашену децу. Мало даље, у измаглици прашине, ознојени, уз хармонику, играју »мондени« уских ногавица и »герле« у шортсевима, окретне игре. Та иста публика промукло и пијано пева у планинској кући, збијена на клупама дуж зидова. Свуда зајапурена лица и изгубљени погледи. Мирис просутога вина и тешких парфема. Неартикулисани гласови, извештачен смех, несигурни кораци...

А свуда око куће, у трави, међу дрвећем: кутије од конзерви, хартије, кесице, отпаци од јела...

Као после оргије.

То је постало излетиште доконих, распојасаних. За туристу, спортисту, за радне, жељне одмора, шумске хладовине и мира, — ту нема места.

*

Сасвим је разумљиво да тако не сме остати. Једно од најлепших и најприступачнијих излетишта, с обзиром на везу аутобусом и возом, мора имати места за оне који заслужују одмор и то једнодневно опорављање. Зато би требало завести да у планинску кућу могу да улазе само они који располажу синдикалном, школском или другом легитимацијом, која потврђује њихову запосленост. То уједно гарантује да ће у кући бити више реда.

Што се пића тиче, оно је за кафану и хотел, — а у планинској кући треба да се точи само воћни сок, млеко и јогурт.

Не пазећи на многобројне пешаке са малом децом мотоциклисти јуре уз највећу брзину

Пожељна је песма и свирка — ведра и здрава, а не пијана и бахата. Треба отстранити све нездраво из тог излетишта. Оно мора да освежава и поправља а не да размекшава и кужи.

Не сме се дозволити да се мирис шуме затоми и заспе облацима прашине, дима и мириса парфема, да се игралиште за спорт претвори у терен за паркирање аутомобила. Пред хотелом је велики простор намењен паркирању. Аутомобилима, камионима и мотоциклима тамо је место. Шумор лишћа, певање птица и све звуке природе, који умирују преморене живце и враћају снагу и вољу за рад, не смеју нарушавати искидани звуци винских мелодија са виолина уличних свирача, као ни музика зурла ни гочева. Планина теба да буде планина.

Дивљачки је ружно бацати у високу шумску траву, између дрвећа, кутије од конзерви, хартије и отпатке. Зар домаћини планинске куће, преко недеље, у доколици, не могу да начине, макар од прућа, котарице за отпатке и да их причврсте на поједина дрвета око платоа, где излетника има највише? Зар се не могу истаћи табле са опоменама? Зар се, најзад, испред куће не могу поставити клупе и столови, најпримитивније израде, али неопходни за оне који собом доносе јело? Треба ли увек интерес и зарада да буду полазна тачка? А што се тиче мотоциклиста, који бесомучно улећу међу децу и намерно сакате своје ауспухе, да би постигли што већу ларму — на то би власти морале да обрате пажњу и да осујете ово дивљачко упропашћавање туђег мира.

Планинска кућа на Авали треба да буде заиста планинска кућа, кутак одмора, спортске ведрине и здраве веселости, — а не друмска механа и центар беспосличарских оргија.

Ј. Л.

НЕБРИЖЉИВОСТ РОДИТЕЉА

Шта ће деца до поноћи у кафанама?

Док се у државним установама за негу и бригу о деци целокупно особље стара да пружи деци најбоље услове за развој и напредак, поједини родитељи, изгледа, не чине то. Шта више, — они доприносе оштећењу здравља своје сопствене деце. Да је то тачно, може се уверити сваки грађанин, који после осам, девет, па и десет часова изиђе у кафану.

Иако деца већ давно треба да су у кревету, много их је за столовима и око столова. Нека лармају и трче, неке хвата сан.

Био сам у кафани »Бојевац« на Булевару Црвене армије и имао сам прилике да видим како се на платоу, међу густо збијеним играчима, у прашини, врзмају мала деца од три па до пет година.

Кад већ сами родитељи не воде рачуна о здрављу своје деце и доводе

их тако касно у кафану, требало би власти да забране присуство деце у кафани после девет часова.

Лазар ДЕКИЋ

УМАЊИМО ОСКУДИЦУ У СТАНБЕНИМ ПРОСТОРИЈАМА

Треба смањити број просторија Фронта АФЖ-а и УСАОС-а

Станбено питање је још увек у критичној фази. И поред свих напора техничких отсека народних одбора по рејонима да се оно што боље реши, још увек има много незадовољних, много тешкоћа и много неправилности. Међутим, баш они, који би требало највише да се заложе да се проблем становања у нашем граду што правилније реши, изгледа да имају најмање разумевања за то. Иако је на овом месту писано, иако је дискутовано о непотребно великом броју просторија, којима данас још увек располажу масовне организације, — ништа није учињено да се број тих просторија смањи, а да се све оно што је сувишно стави на расположење становништву Београда.

Док се поједине породице збијају и примају у своје станове више грађана, но што би то и саме власти захтевале, наше масовне организације: Фронт, АФЖ и УСАОС располажу са преко педесет просторија у седам београдских рејона, поред омладинских и пионирских домова, чије просторије често и не служе својој сврси, или чак стоје неискоришћене.

Ако се узме у обзир да данас има грађана који спавају по клупама у парковима, као и по рушевинама, овакав нехат од руководилаца рејонских одбора Народног фронта, АФЖ-а и УСАОС-а за критику је. Уместо да предњаче примером и да економишу простором, тако оскудним у овом моменту, одбори ових организација по рејонима придружују се схватању оних несавесних грађана, који ћуте у својим великим становима са помишљу: „Добро је док ме не пронађу...“ — додуше, са једном разликом што руководиоци одбора сматрају, да су неприкосновени у својим просторијама, па их не муче сличне бриге.

Но, то није тачно. Не само да нису неприкосновени, већ им налаже и дужност и одговорност, као и руководећи положај, да данас, у оскудици просторија нађу могућности да сведу своје потребе на најмање и покажу примером несавеснима како се у тренутку потребе поступа.

Заједнички секретаријат за све три масовне организације у оквиру Фронта, као и заједничка сала за састанке — толико је потребно за сваки рејон. А то не износи преко педесет просторија, већ само четрнаест. На тај би се начин, не само ослободило тридесет и шест просторија, већ би се ствари правилно поставиле и избегла сасвим оправдана критика од стране грађанства које се заиста злопати.

Основаност ових примедаба схватиће, пре свега, руководиоци одбора Фронта Првог, Петог и Другог рејона, који знају да користе једино одаје секретаријата и сале, док остале просторије стоје неупотребљене, или веома ретко употребљене. Девет одељења Првог рејона, осам одељења Другог рејона, као и свих осталих, наћи ће кориснију и ефикаснију примену, а уколико и буде тешкоћа, услед стешњености, — правилно је да вођства организација солидарно са грађанством сносе привремене станбене тешкоће.

Ј. Л.

Стара, „уредска“ пракса појединих лекара

Запослен сам као шофер у Управи транспорта „Белсапа“. Једном, на послу, заболео ме је изненада зуб. Одем у канцеларију нашег предузећа и добијем упут за Земаљски завод

социјалног осигурања (бивши Уред). Рачунам: десет година га плаћам, право је да ми оправи зуб.

Да бих што пре дошао на ред, пођем рано ујутру, али тамо су већ била три пацијента која су дошла пре шест. Чекали смо тако до 8 часова. У међувремену наишло је још болесника.

Почео је и рад. Кад сам био на реду, наишао је лепо обучен господин са исто таквом госпођом и синчићем. Врло су се срдачно поздравили са болничарком Завода, која се случајно ту десила, и она их је повела у собу поред ординације. Нико на ово није обраћао пажњу, пошто смо претпостављали да иду неким другим послом.

Тада је изашао пацијент, који је био у ординацији, и саопштио нам да су из суседне собе ушли у ординацију неки господин, госпођа и дечак. Ми, који смо са нестрпљењем чекали, били смо непријатно изненађени.

Како је на мене био ред да уђем, отворио сам врата и запитао лекарку, Олгу Хаџић, због чега је примила преко реда. Она ме је једноставно упутила напоље, изговарајући се да не може да прекине посао са пацијентом, који је баш тада седео у фотељи.

Кад сам после тога дошао на ред, дочекала ме је виком:

— Ви... ви само знате да критикујете... Друго не знате...

Погнем главу. Нема смисла да се буним кад се налазим у њеним рукама. Пошто ми је избушила зуб, непрестано вичући при том, затворила га је неком смесом и рекла да дођем кроз неколико дана.

Али, кадгод сам дошао она ме је, не тражећи да седнем, запитала да ли ме боли зуб и ништа више. То је тако трајало три недеље. Најзад ми је досадило и чим сам ушао у ординацију сео сам у фотељу и приморао је да ми прегледа зуб.

Међутим, она ми је предложила да га вади. Тобож зато, што је много искварен и неизлечив.

Пошто се ту није радило о неизлечивом зубу, већ о незаборављеној свађи, одох приватном лекару који ми је за три недеље, т. ј. за исто оно време колико сам узалудно долазио код уредског лекара, потпуно поправио и излечио зуб.

Нећу да коментаришем али, зашто сам десет година плаћао осигурање, кад сам приморан да зубе лечим приватно?

Петар ВУЛЕТА

ПРИЧЕ о бирократије

СВЕ ЗБОГ УВЕРЕЊА КОЈЕ ВИШЕ НИЈЕ ПОТРЕБНО

Пре извесног времена јављено је преко новина да је за регистрацију чамаца потребно уверење о владању.

Како имам спортски чамац, који је био уредно пријављен 1940 године, отишла сам у Одбор и изјавила да сам уведена у бирачке спискове, да сам гласала и да поседујем фронтовску карту.

— Ништа вам то не вреди, рекао је службеник Народног одбора Трећег рејона. Доведите овамо два сведока.

Тражила сам месец дана две добре душе, које би могле да жртвују пола дана за регистрацију мога чамца. Довела сам их у Одбор. Чекање, ред. Лепим таксене марке. Саслушање сведока о моме владању, записник...

— Дођите кроз дванаест дана, каже службеник.

Долазим кроз дванаест дана. Чекам један сат службеника и дознајем да не могу добити уверење о владању, јер Одбор не издаје слична уверења, већ треба да донесем прво потврду из насеља да сам у бирачким списковима.

Одлазим у Прво насеље истог рејона, излажем мој случај и молим за потврду.

Друг из насеља сасвим је незаинтересован. Он изјављује да издаје уверења само у озбиљним случајевима, пензије, и тако даље. За регистрацију чамаца, међутим, нема времена да издаје такве потврде!...

Очајна сам. Трчање у Одбор, довођење сведока, ред, чекање, таксене марке, записник, испитивање сведока, шетња по уверење које нисам добила, трка у насеље по потврду — све је узалуд. Уморна, изјављујем да ћу случај изнети преко новина. Тада се чиновник насеља већ размишља и — почиње да телефонира на све стране.

Кроз пола сата добијам потврду. Трчим у Одбор где, најзад, добијам уверење да сам гласач.

Сва срећна долазим на Саву, у Капетанију, са мојим тешко избореним трофејом. Али чиновник Капетаније саопштава ми да таква уверења нису више потребна и да ће ускоро изићи нова правила о регистрацији чамаца. Између осталог, биће потребно да се чамац мери на ваги.

Л. И.

Широка конференција Фронта Београда

У недељу у 9 часова одржаће се у сали Прве женске гимназије, у Битољској улици 21, шира конференција Фронта, на којој ће бити заступљени претставници свих масовних организација Београда. Сваки рејонски одбор, укључујући и Земун, послаће по 200 својих делегата, за које су већ припремљене улазнице.

Конференција ће бити манифестационог карактера и на њој ће се говорити о резултатима првомајског такмичења и о примању нових обавеза

ПИСМА уредништву

Треба повећати број клупа у земунском парку

У Земуну, иза Ваздухопловне команде, налази се парк који служи за недељни одмор оним грађанима Земуна који преко целе недеље раде по надлештвима и фабрикама. Међутим, у целом парку постоји једва двадесет клупа, које нису у стању да задовоље потребе посетилаца.

Потребно би било да се постави што већи број клупа како би овај парк могао да послужи као место одмора онима, који су то својим свакодневним радом заслужили.

Милутин СУБАШИЋ
Инвалидски дом

НЕПАЖЊА ПРЕМА СТАРИМ, СЛАБИМ И НЕМОЋНИМ

Приметио сам у више махова на јавним местима: у трамвајима, аутобусима, чекаоницама и свуда где се грађани окупљају у већем броју, да се не обраћа пажња на старе, слабе и немоћне грађане, као и на мајке са децом у наручју. Највише у томе греши омладина: школска деца, занатски ученици, па и војници. Нико од њих не уступа место, а на опомене старијих и кондуктера одговарају набусито и са висине.

Требало би унети у план рада са сваколиком омладином и дискусије о томе шта су права данашње омладине, али шта су и њене дужности. Јер омладини заиста треба дати замах, али је треба и навићи на разумевање околине и однос према средини у којој се креће.

Ранко ПЕТРОВИЋ

„ПРАВИ ТРГОВЦИ“

У народним магацинима роба је далеко јевтинија него у осталим трговинама.

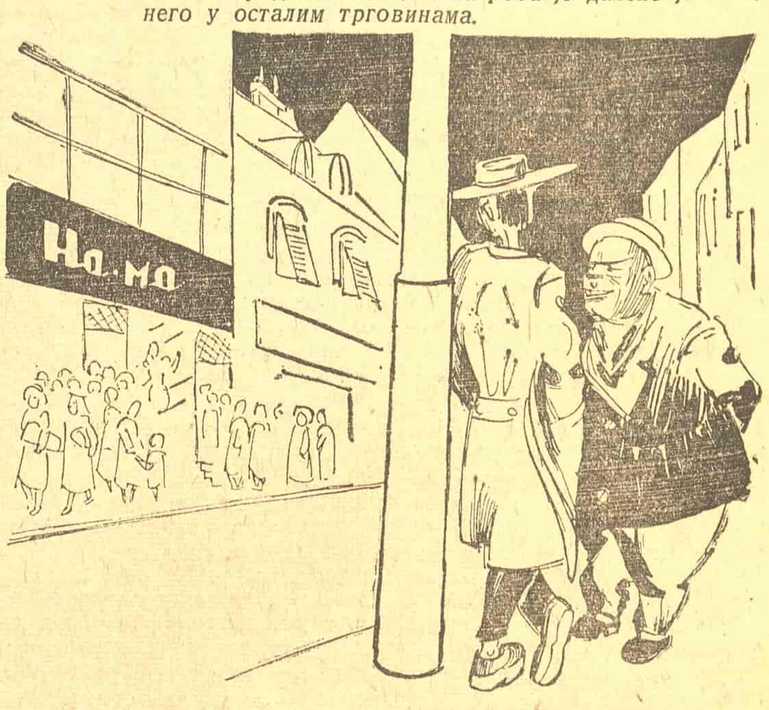

— Неспособни трговци, па им и роба мало вреди.

ПОСТИГНУЋА ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА И НАМЕШТЕНИКА

у првомајском такмичењу

Идеја такмичења и први успеси појачали су елан у раду код свих просветних радника и намештеника у Београду. Нема ниједне школе, ниједне установе, ниједног просветног радника и намештеника, који се није упознао са овим начином стваралачког рада.

4197 организованих просветних радника и намештеника у своје 93 подружнице дали су обавезу да ће све своје снаге ставити у службу народа. Тај рад на културно-просветном пољу обављају просветни радници и у прековременом добровољном раду, где то потреба изискује. Тако су основне школе извршиле попис неписмених грађана у школским рејонима и образовале аналфабетске течајеве и групе са којима раде. Има подружница основних школа, које воде по 20 течајева и група, као што је подружница број 65, а приближно и подружнице 48, 69, 77, 51, 56 и 64 и друге, које су допринеле да се у Београду описмени 2.949 лица.

Факултети су поставили себи задатак да у току такмичења пруже слушаоцима што већи број књига, уџбеника и табака, што ће знатно олакшати рад студентима. Неуморно раде на уређивању библиотеке, лабораторије, кабинета итд. Наставници средњих школа улажу напор на обради предавања научно-стручне и политичко-друштвене природе. Овде се истиче Друга женска гимназија са просветним радом у Белом Потоку, где је др Загорка Ристић бесплатно лечила 1.000 болесника и одржала низ предавања о чувању здравља. Мешовита учитељска школа, која је примерно средила и организовала рад ове тако важне просветне установе, израдила је план и програм за течајеве на којима ће се оспособити руководиоци за аналфабетске течајеве. Заведени рад и ред у школама у којима се ради у више смена са 905 ђака у 4 учионице — сведоче о учвршћеној радној дисциплини.

Библиотеке су приступиле интензивном раду на уређивању просторија и каталога. Библиотекар Павле Стефановић унапредио је рад у установи увођењем корисних новина: пронашао је нов начин како да се постигне уштеда у картонима за картотеке. На овај начин потрошња картона хартије смањује се за 30 до 35%.

Филмско предузеће ФНРЈ уложило је велике напоре да оствари план такмичења на продукцији документарних филмова, журнала, сценирања конгреса; на унапређењу магацина на Таш-Мајдану; у студију, на пропаганди, на културно-просветном раду у подружници. План такмичења је проширен и остварен стопроцентно у поређењу са ранијим радом.

Музеји су отворени и поставили су себи задатак што брже сређивања збирки и објеката као и припремање стручних популарних предавања из области археологије, архитектуре и историје уметности.

Музичке школе, уметници, и биоскопи припремају и дају концерте и приредбе, а приход иде за обнову земље.

Народно позориште је поставило задатак да са мешовитим екипама посећује села и даје бесплатне претставе у фабрикама, као и да интензивним радом обогати оперу и драму новим делима.

Подружница Министарства просвете Србије спровела је кроз сва одељења такмичење и постигла видне резултате. Радна дисциплина је ојачала у толикој мери, да марљивост у раду и експедитивност у послу прелази у сталну навику сваког намештеника.

Упућено је 20 учитељица домаћинства на рад у Војводини у колонизованим селима, које су ударнички радиле на просвећивању жене у селу, на пољопривредно-домаћичким течајевима, на појединачном раду по кућама и на санитетском прихватању колониста који пристижу. Отсек за домове културе, филм и радио допринео је успешном извођењу курса за руководиоце народних универзитета; комплетирао 120 књижница са 24.000 књига.

Подружница 47 — предузеће „Просвета“ — предвидело је да изда 50 књига у 11.000 штампаних табака.

У првој етапи такмичења крај свих тешкоћа, изишло је 29 књига.

183.000 — добровољних и потребних прековремених радних часова на културно-просветном раду сведоче о појачаној свести просветних радника и учвршћивању радне дисциплине.

Просветни радници су масовно и кроз елан и пожртвовање учествовали у првој етапи такмичења, а као најбоље такмичаре из својих редова истакли су 140 чланова.

Анђа МИЛИЋЕВИЋ

Гостовање Тршћанске филхармоније

у Београду

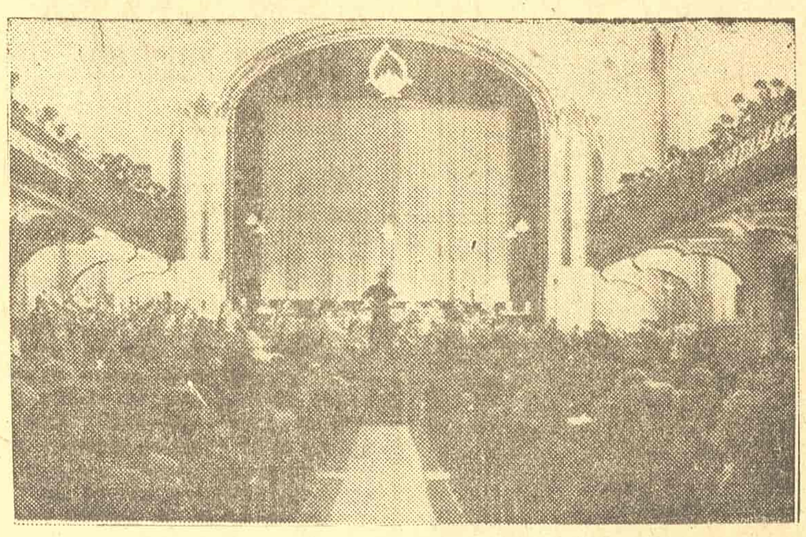

Са концерта Тршћанске филхармоније

„Пролазећи кроз Југославију, Тршћанска филхармонија има част да оживотвори велику жељу — да музицира у главном граду онога народа који је међу првима устао да се бори против фашизма...“ — рекао је у име чланова Тршћанске филхармоније на њеном првом концерту у Београду др. Бруно Дегласи.

Тршћанска филхармонија напустила је Трст, где јој је био онемогућен рад, 15 августа 1945 године. Њени чланови антифашисти Италијани отишли су у слободну ФНРЈ да у њој неспутано, а помогнути од свију, уметнички стварају. Напуштање Трста, у коме фашизам још није мртав, не значи само протест ових музичара — уметника и одлажење у земљу где се слободно ствара. Кроз своје концерте, кроз музику високе вредности, они су у народним републикама ФНРЈ, до сада у Хрватској и Словенији, проносили и реч Трста. Сваки њихов концерт, у великим музичким салама, у предузећима, по фабрикама и рудницима — то је и родољубива манифестација за Трст и Јулиску Крајину. Концерти Тршћанске филхармоније опомињу многобројне хиљаде грађана Југославије на неправду почињену нашим народима, а бурни усклици „правда Трсту — Трст Југославији“ испреплићу се са одобравањима музичарима — уметницима. Тако је чврсто повезана национална борба наших народа за своје право са њиховим културним стварањем и због тога концерти Тршћанске филхармоније у Југославији нису само значајни уметнички догађај, него и значајна манифестација.

Тршћанска филхармонија састављена је од 70 чланова, диригент Филхармоније је Јакоб Чипчи, већ познат београдској музичкој публици са свог гостовања у Београдској филхармонији када је дириговао концерт словеначке музике. Тршћанска филхармонија има и своје солисте, уметнике високог квалитета (пианисту, виолинисту, челисту), а њен концертни програм је врло обиман и разнородан. На свом првом концерту у Београду Тршћанска филхармонија изводила је дела Чајковског, Моцарта, Росинија и Берсе. На овом концерту извођени су композитори разних народности и разних стилова музичког стварања. Тршћанска филхармонија је музички колектив високих уметничких квалитета. Под управом диригента Чипчија оркестар Тршћанске филхармоније виртуозно је интерпретирао и монументално патетичне ставове Чајковскога, лаке и лепршаве Моцарта и лирски префињене и распеване Берсе и Росинија.

Сем овога концерта Тршћанска филхармонија приредила је у Београду концерте за Југословенску армију и синдикате и свој последњи јавни концерт у четвртак 23 маја, поново у великој сали Коларчевог народног универзитета. После тога Тршћанска филхармонија одлази у Народну републику Македонију где ће приредити концерте у Скопљу и Битољу, а на повратку из Македоније у Нишу и затим у Војводини, у Новом Саду и у Суботици.

Тршћанска филхармонија наишла је свуда на одушевљени пријем. Београд ју је радосно дочекао, јер она симболизује осећања, жеље и наде не само Словенаца, него и напредних Италијана Јулиске Крајине.

НАЈСТАРИЈА МУЗИЧКА ШКОЛА У СРБИЈИ

МУЗИЧКА ШКОЛА У БЕОГРАДУ

назива се именом свог оснивача Стевана Мокрањца

Двадесет шестог маја Музичка школа у Београду, а са њом и Београд, свечано ће прославити уношење имена једног од својих оснивача, Мокрањца, у назив школе. Да се ова школа назове именом заслужног и признатог Стевана Мокрањца, била је одувек жеља претставника школе и пријатеља наше домаће уметности, и, незваничнo, школа је већ одавно од многих називана Мокрањчевим именом. Недавном одлуком наставничког савета школе, да се да име Мокрањца школи коју је он основао са Цветком Манојловићем и Станиславом Биничким 1899 године, врши се дуг школе према свом оснивачу, и једном од наших првих музичара, како по времену кад је радио, тако и по непролазној вредности његових композиција, стваранних непосредно на врелу народне уметности. Друге половине деветнаестог века осетила се велика потреба да Београд и Србија, добију праву музичку школу у којој би се васпитавао музички нараштај. Тешкоће разне природе, особито у наставном кадру, и материјалне, биле су знатне у приликама тадашње Србије, но ипак је у оквиру Првог београдског певачког друштва основана Српска музичка школа у Београду, пре 47 година. Истрајност и заслуге оснивача ове школе биле су особито за Београд, Србију и Македонију од највећег културног домашаја.

Кроз ову школу, најстарију у Србији, званој најпре Српска музичка школа, а затим Музичка школа у Београду, прошли су готово сви музичари који су имали или имају видног удела у музичком животу Београда, Србије и Македоније, а многи од њих су били и непосредни ученици самог Мокрањца. Не само да је школа давала музичко образовање и музичку зрелост многим најистакнутијим музичарима наше средине, већ су кроз

Стеван Мокрањац

њу пролазили и читави кадрови ученика, од којих су многи као спремни просветни музички радници ширили нашом земљом музичку културу. Тридесет од данашњих професора Музичке академије у Београду били су ученици или професори ове школе. Скоро сви наставници Музичке школе у Скопљу, и сви музички радници Македоније, многи наставници Новосадске музичке школе, као и највећи број професора и учитеља музике у средњим и стручним школама стекли су своје музичко образовање у Музичкој школи у Београду. Утицај школе и на ширу јавност је био знатан, особито преко традиционалних концерата који су били на чистој уметничкој висини.

Мисија школе данас у данима народних прегнућа ка обнови и напретку и ширењу културе у што шире народне слојеве, добија шире задатке, и она ће, верна и духу народног музичког стваралаца Мокрањца, доприносити и даље у све већој мери општој народној култури.

Свечана гослава ће се одржати 26 маја у дворани Коларчеве задужбине. Почетак је тачно у 10 и по часова. После говора и поздрава извешће се концерт од стране професора и бивших ученика ове школе и то ће се изводити и певати искључиво композиције композитора који су били ученици ове школе.

Др. Божидар КУЗМАНОВИЋ

ФИЛМ

„ДЕПУТАТ БАЛТИКА“

У Октобарској револуцији поред учешћа милионских маса, у њеним тешким данима, прилазе револуцији и велики људи, мислиоци, научници, који схватају борбу пролетаријата као борбу за нову културу, за коју су они и живели. Док на другој страни, на непријатељској, остају ситни интелигенти егоистичких и мрачних видика, лажни научници и мислиоци, који се у својој слабости и кукавичлуку срозавају и отпадају од народа.

Филм »Депутат Балтика« у таквом амбијенту даје мајсторски лик научника, професора Полежајева, који сагледава циљ Великог Октобра и не штедећи себе наставља свој ход уз снаге пролетаријата. Професор Полежајев, научник природних наука, дао је изјаву преко штампе, да схвата мере и циљ совјетске власти и да одобрава линију борбе Бољшевичке партије. У данима глади, у интригама које се испреплићу против Полежајева, у подлим и ниским жељама ситних професора, стари седи научник израста још више у својој борби. Када професор држи предавање морнарима о животу у природи, радост и топлина тих људи делује на њега снажећи га у његовој старости. Он је доживео и узвишену радост и срећу да му Лењин преко телефона честита рођендан, распитујући се о његовој тек завршеној књизи и о даљим научним радовима.

Догађаји, фрагменти из покушаја стручњака да саботирањем осакате совјетску власт, на другој страни брига совјетске власти за живот интелектуалаца, затим стварање првих одреда који одлазе да бране Лењинград, и велика фигура научника Полежајева, који болестан, као изабрани депутат балтичких морнара, долази да им упути борбени поздрав пред полазак на фронт — све су то делови који у јединственом склопу претстављају једну од типичности Октобра.

Филм у коме професора Полежајева игра Черкасов, асистента Купријанова — Меников, морнара Воровјева — Жаков, делује снажно са изванредно уметнички постављеним типовима, који уткани у херојске дане 1918 године дају слику револуције, када се стварала нова епоха човечанства, са новим хуманизмом.

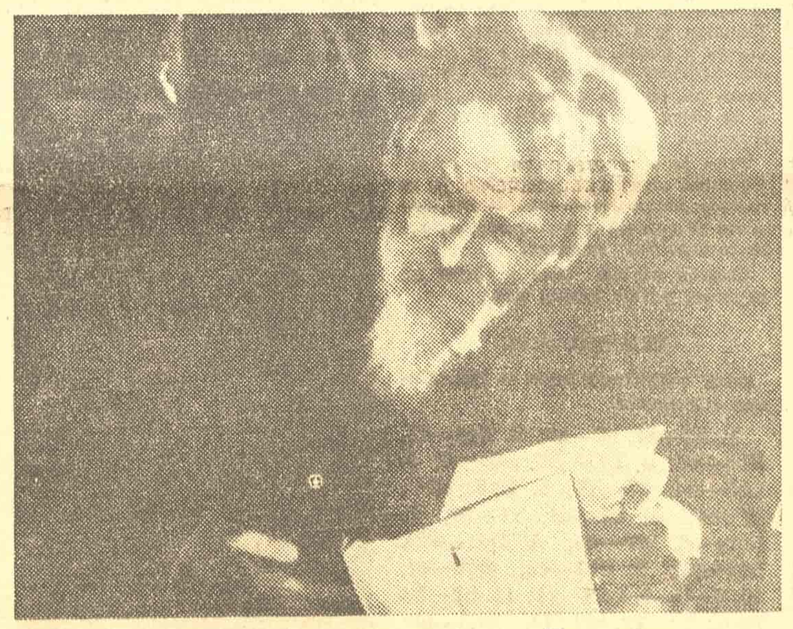

Глумац Черкасов у улози професора Полежајева

БРАТСТВО СЛОВЕНСКИХ НАРОДА

Пољска изложба у Београду

У прошлом рату највише су страдале словенске земље нарочито Русија, Украјина, Пољска и Југославија. Кроз страдања и патње и заједнички херојски отпор према фашистичком завојевачу сковало се братство и савези словенских народа. Међусобно упознавање учвршћује то братство, продубљује га.

Недавно је отворена у Београду „Пољска изложба“ којој је задатак да упозна наш народ не само са страхотама које су починили немачки злочинци у овој словенској земљи, него и са напорима и настојањима пољског народа да обнови привредно и културно своју опустошену отаџбину. Варшава некада један од најлепших словенских градова, у првом је плану те изложбе. „Изнад рушевина и пепела подиже се никад побеђена Варшава — главни град нове демократске Пољске, понос и слава Пољака“. И низ слика приказује страховито разорену Варшаву, славну уметничку ризницу пољског народа. Статистички подаци о разореној Варшави говоре најубедљивије: 56,7% зграда спаљено или потпуно уништено; 16% већим делом спаљено и уништено; 3,9% мање спаљено; 3,6% са оштећеним кровом. Ти се подаци односе само на Варшаву, без предграђа Прагеа које се налази на десној страни Висле. Изложене фотографије илуструју те податке: тамо где су биле историске палате и споменици од непроцењиве уметничке вредности, затим широке улице и булевари — стрши гомила рушевина постоља са монументалним споменицима великих синова пољског народа стоје празна и поломљена. У ужасу разарања као да је једини остао сачуван споменик Николе Коперника, симбол непобедиве снаге словенске мисли...

Али ствара се нова демократска Пољска, и Варшава се обнавља, а вољом пољског народа обнавља се и све што је разорено. Обновљен је и културни живот, штампају се многобројни листови, часописи и књиге уметнички опремљене; на драмској, оперској и концертној позорници изводе се најпознатија дела светских аутора. Свуда кроз пољску земљу струји нов живот слободе и обнове.

Пољска изложба у Београду (Кнез Михаилова 17), уз коју се налази и читаоница, стално ће се актуализирати тако да ће посетиоци моћи да прате путем фотографија, карата, графикона и штампе све оно што се дешава у братској словенској земљи. При самој изложби организоваће се ускоро и предавања, затим приказивање филмова о Пољској и курсеви пољског језика. Својом организацијом Пољска изложба допринеће много продубљивању односа између братских словенских народа који су осетили сву страхоту туђинског завојевања и уништавања, а данас са много полета изграђују своје демократске народне републике.

Концерт културно-уметничког друштва „Никола Тесла“

У недељу 19 маја, пред пуном двораном Мањежа, радничко културно-уметничко друштво Савеза комуналаца »Никола Тесла« извело је своје треће уметничко по подне са великим успехом.

Први део програма испунили су мешовити хор »Никола Тесла«, омладински хор, група за народне игре и једна рецитација, док је у другом делу приказана позоришна игра у два чина »Негде у Москви«, од М. Червицког и В. Маса.

Хор »Николе Теслеа« са великим је успехом отпевао неколико песама, а омладински хор певао је Другу руковет Мокрањца и песму раду, а фолклорна група, са успехом је извела неколико народних игара.

ИЗ СТАРОГ БЕОГРАДА

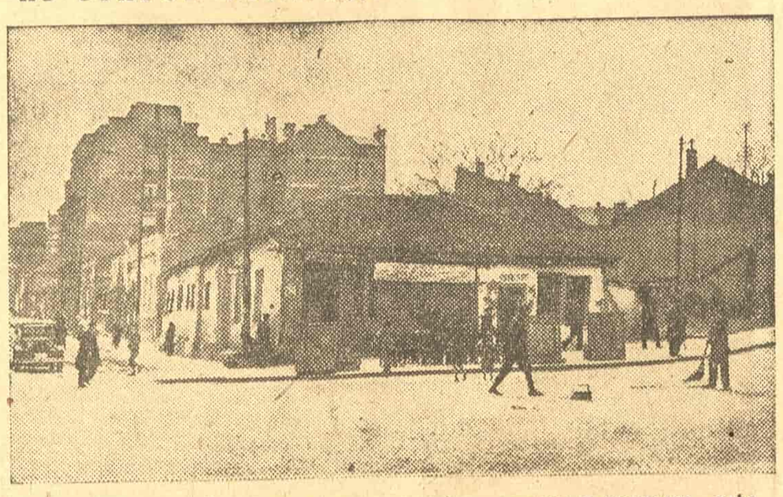

Изградњом модерних зграда и палата нестајале су мале и неугледне куће старог Београда (угао улице Ђорђа Вашингтона и Цетињске). Снимљено 1936 године

Велико летње позориште

изградиће се на Ташмајдану

Културно-уметнички живот у Београду постао је масован не само по броју оних који у њему учествују, који га изграђују, него и по броју слушалачке и гледалачке публике. Позоришне приредбе, приредбе разних културно уметничких друштава и група увек су одлично посећене. Створена је нова публика, из широких народних слојева, која је пре врло слабо или готово никако посећивала уметничке приредбе. Сем тога успостављен је контакт између физичких и интелектуалних трудбеника.

Како су уметничко-културне приредбе по својој посети постале све масовније, а Београд не располаже великом двораном која би могла да прими неколико хиљада посетилаца — то се осетила потреба да се изгради једно велико позориште, на отвореном простору, које ће бар за летњих месеци моћи да послужи за масовно културне манифестације.

Према пројекту Техничког отсека Извршног одбора града Београда такво ће се позориште саградити на Ташмајдану, на простору између I женске гимназије и Пожарне команде. За летње позориште овде је терен најзгоднији: од разине, на којој ће се налазити позорница, до платоа према булевару Црвене армије, висина износи осам метара што може нарочито добро да се искористи за изграђивање гледалишта. Ово велико летње позориште моћи ће да прими 8—10.000 гледалаца. Само позориште изграђиваће се етапно, а ускоро ће започети и први радови. Свакако би било потребно да се до почетка јесени изгради бар један део позоришта како би могло да послужи за одржавање приредаба. Простор око позоришта биће засађен дрвећем тако да се само позориште потпуно огради од суседних улица и кућа. У позоришту на Ташмајдану сем разних културно-уметничких приредаба даваће се и филмске претставе, а позориште ће моћи да послужи и за поједине фискултурне дисциплине.

Изградњом овог великог позоришта омогућиће се још шири развој културно уметничког рада, а културне манифестације обухватиће хиљаде грађана Београда.

Изградња позоришта на Ташмајдану треба да буде заједничко дело народне власти и масовних организација Београда. Масовне организације убрзаће изградњу позоришта нарочито својим учествовањем у припремним радовима и планирању терена. Ново велико летње позориште није само привремено пројектовано, оно ће бити стално, солидно изграђено и као такво претстављаће једну лепу и значајну културну добит Београда.

За наше најмлађе

Како је дошло до овог

Из три пионирске групе ступило у акцију троје њих да рупе код нас у редакцију. И пре два-три дана јурну мала Стана, с њом још мања Зора и најмањи Бора, па сви кажу гласно, паметно и јасно:

— Зашто сваког петка нема бар два ретка за нас што смо мали, али ипак дали све што год смо могли и Фронту помогли? Конзерви и стакла, од цигара пакла и крпа је много дон'о ко је мог'о, а успехе видне славе наше „Зидне". Због тог нашег рада — опште мне-

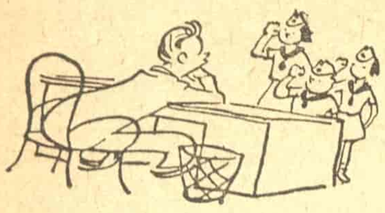

ње влада — требало би да се за дечије масе пионира наших од стубаца ваших одвоји бар који (нек буде у боји!), па да теку песме и приче, а не сме ни да загонетка буде овде ретка.

А уредник, шта је знао, обећање своје дао. И већ сада, децо, ево, испричо је он и спев'о, колико је мог'о, нешто и такође тол'ко вешто.

★

Загонетка

Реч је мала, али жеже.
Зато од ње деца беже.
Наопако кад се чита,
Тад је име једног жита.

★

Пароле у слици

★

Шта је то турбина електричне централе

У шаљивој питалици чуте помињу се те речи. Знате ли шта је то? Видели сте воденицу, видели овакако и воденичко коло које покреће вода. На великим речним падовима, који су често и вештачки, постављају се огромна воденичка кола од гвожђа и она се зову турбине. Својим кретањем које се даље преноси стварају електрику, ко-

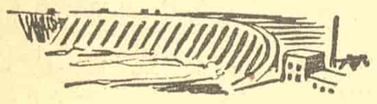

ја осветљава градове и села, даје погон фабрикама и вози железнице.

У Совјетском Савезу, на реци Дњепру, сатрађено је било такво огромно постројење које се зове Дњепрострој. Давало је огромну електричну енергију (200.000 кв.) У херојском рату с фашистима, срушен је и Дњепрострој, али ускоро, оправљен и појачан, даваће још више електричне енергије него што је давао.

★

Мењалице

Са Ж сам оно што нас храни,
Са Т — што нас од зла брани.

★

За мале цртаче

★

Питалице

На које се питање не може потврдно одговорити?
На питање: Да ли спаваш?

*

Зашто зец трчи преко брда?
Зато што не може кроз брдо.

*

Које је пиће најјаче?
Вода, јер носи најтеже бродове и покреће млинове и турбине електричних централа.

Шах

Проблем 1

М. ХАВЕЛ (ПРАГ)

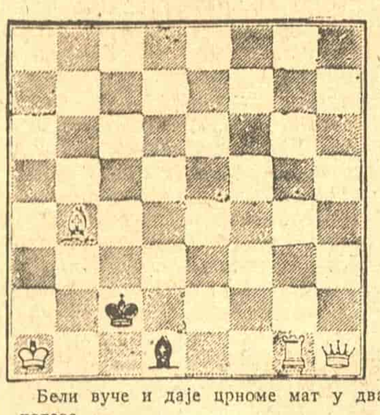

Бели вуче и даје црноме мат у два потеза.

Решење ћемо објавити у идућем броју.

* * *

Занимљив шаховски меч у Лењинграду

У Лењинграду је неколико година пред Отаџбински рат одигран чудноват шаховски меч. Неки шахиста, који није хтео да ода своје име, упутио је позив десеторици најчувенијих лењинградских мајстора да одиграју са њиме по једну партију. Као услов ставио је да се потези достављају телефоном и то сваког дана по један. Уз то се непознати шахиста обвезао да ће одати своје име ако изгуби три партије.

Овом позиву одазвало се десеторица мајстора и прворазредних играча: првак СССР инж. Миша Ботвиник, затим Алаторцев, Рагозин, Иљин - Женевски, Л. Кубел, Рохлин, Зек, Жилин и проф. Кojаловић. Десети противник био је колектив — читав клуб са низом прворазредних играча. Изгледи нису баш били повољни за овог тајанственог играча, јер је дневно морао да учини по десет потеза, што значи да је имао много мање времена за размишљање од сваког свог појединачног противника.

После шест недеља игре меч се завршио неочекиваним резултатом: непознати шахиста ниједну партију није изгубио! Седам игара је добио, а три ремизирао. Неке од својих противника је просто напросто матирао!

За непознату личност заинтересовала се сва шаховска јавност како Лењинграда тако и читавог СССР. Једни су били убеђени да се ту ради о браћи Кубел, други су тврдили да је тајанствени играч Иља Рабиновић, трећи су сумњали на мајстора Романовског. Помињан је и Левенфиш, затим Богатирчук и Созин, и изређани су готово сви совјетски мајстори. Дошло је коначно до тога да су неки помишљали и на неког великог мајстора из иностранства.

Тајна је ипак откривена, јер се тајанствени играч сам јавно: био је то мајстор Аврам Јаковљевић Модел, познати теоретичар и инструктор, на кога се нико није ни сетио!

Следећа партија била је једна од најтежих у том чудном мечу.

ШПАНСКА ИГРА

Бели: **Тајанствени играч** — Црни: **Иљин - Женевски.**

1. e2—e4, e7—e5; 2. Sg1—f3, Sb8—c6; 3. Lf1—b5, a7—a6; 4. Lb5—a4, d7—d6; 5. Lb5 : c6+, b7 : c6; 6. d2—d4, f7—f6; 7. Lc1—e3, g7—g6; 8. Dd1—d2!, Lf8—g7; 9. Sb1—c3, Sg8—e7, 10. 0—0—0, Lc8—g4; 11. h2—h3 Lg4 : f3; 12. g2 : f3, Dd8—c8; 13. h3—h4, Dc8—e6; 14. h4—h5, 0—0; 15. h5 : g6, h7 : g6; 16. f3—f4, e5 : d4; 17. Le3 : d4, Kg8—f7; 18. Dd2—e2, Tf8—h8; 19. Th1 : h8, Ta8 : h8; 20. De2 : a6, Th8—h4; 21. Da6—b7, Lg7—h6; 22. Ld4—e3, Lh6 : f4; 23. Le3 : f4, Th4 : f4; 24. Db7 : c7 Tf4 : f2; 25. a2—a4, f6—f5; 26. Td1—h1, f5 : e4; 27. Th1—h7+, Kf7—e8; 28. Dc7—b8+ Se7—c8; 29. b2—b3, e4—e3; 30. Db8—a8.

На први поглед се чини као да ситуација црних још није трагична, па да шта више има и протившансе. Међутим Иљин - Женевски је имао доста времена да анализира и да увиди да је изгубљен.

Овај меч претставља заиста занимљив шаховски догађај. Модел игра као непознат са мајсторима већином бољим од себе и добива утакмицу са 8 и по: 1 и по! Како да се објасни овај куриозитет? Можда и снагом мајстора Модела коју овај нарочито испољава у игри кад му нико својим присуством не смета, а психолошки можда и услед чињенице што су противници били хендикепирани тиме што нису знали са киме играју.

ОБЕЗБЕЂЕНО ЈЕ ПОВРЋЕ БЕОГРАДУ

На једном од Гранапових имања

Многобројне леје расада брижљиво се плеве

Остали су у измаглици прегрејаног доподнева мостови на Сави, код Београда и на Дунаву, код Новог Сада. А преласком моста на Тиси, код Тителa, настаје богати Банат. Раван, под врелим сунцем, хоризонта треперавог, од паре.

Ту је 1.050 јутара Гранаповог имања: Тисје и Чарда.

Деветог марта почела је тракторска и запрежна обрада. А данас: то су непрегледна поља никлог поврћа. Сребри се, највећа у Југославији, плантажа црнога лука: 250 јутара. Бокори кромпира, у једноликим редовима, шарају 300 јутара ове плодоносне равнице. На 70 јутара никао је већ бостан, недавно посејан. Под бундевама је 30, а под зелени 60 јутара. На 50 јутара расађује се парадајз, на 250 купус. Остало поврће: паприка, карфиол и друго, покрива још 40 јутара.

Сваки струк тражи негу: окопавање, плевљење. Зато се 700 радника од изласка до заласка сунца, надноси над још ниским биљкама, отирући зној, на припрекама које су све жешће.

*

По сетвеном плану предвиђено је да та површина избаци 950 вагона поврћа. Добра киша могла је ову цифру да удвостручи и утростручи. Али: кише нема већ три месеца...

Са руком наднетом над очи, жмиркајући, погледају у небо: Гранапов инжењер, 19 стручних баштована и 700 радника. Појави ли се облак — он изазове наду. Али облаци долазе и

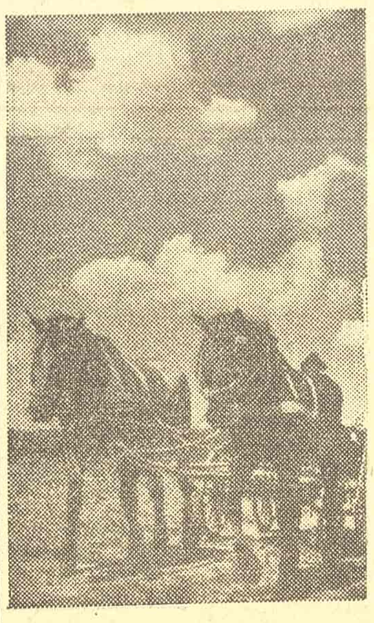

Кола су истоварила хиљаде струкова расада и враћају се по нове количине

одлазе. Небо постаје равнодушно ведро: бљешти.

Од почетка вегетационе периоде пало је 5 милиметара кише. То је као и да није пало. За корацима остају облачићи прашине. Поља, уместо да се зелене, још се жуте због суве земље.

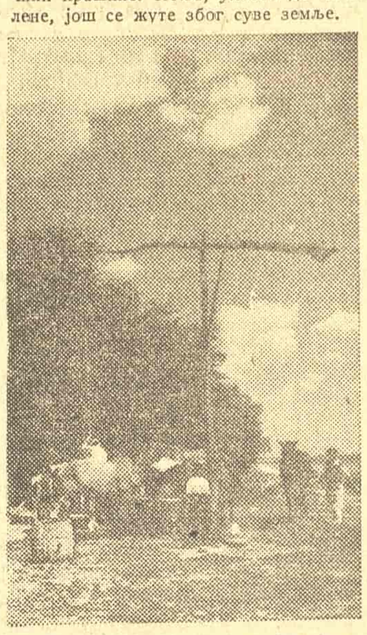

Ожеднели коњи из преподневних запрега поје се код бунара

Од 1907 године у овом крају није било овакве суше.

— Данас нарочито пали, можда је пред кишу, каже неко.

Остали застану са радом. Пођуте. Па продуже са окопавањем.

*

Шта то не да природа, надокнађују људи својим залагањем. Копају се канали, бунари... Набављају се пумпе и стотине метара црева. А тринаест јутара под расадом залива се кантама са решеткама. Ту, на домаку двеју река: Тисе и Дунава, мора се отети жези и сунчаној јари поврће за Београд, који данас ради и ствара, који се залаже на другим пољима.

*

Лук и купус, само са овога имања, могу да обезбеде 120.000 београдских домаћинстава 100%. А ово имање је петина Гранапових имања... Над овима се савијају леђа радних људи, капље зној. Свуда се гледа у усијано небо са једином жељом: киша! Свуда несташан, залутао облак буди наду — али свуда се спрема и обезбеђење: вештачко наводњавање. Добра воља широко отвара врата могућностима...

*

Пада сутон. Као бео лептир, однекуд долеће хладовит ветар. Сенке се издужују. Из шевара и трске, поред Тисе, јављају се жабе. На крововима тителских кућа клепећу роде.

Радници у поворкама одлазе са поља, на одмор, да сутра наставе упорну борбу са природом, која је често сурова.

Јулија ЛУЧЕВ

Грађани Београда предлажу...

Код вратару Војног музеја кестане улазница

Хтео сам у недељу да посетим Војни музеј на Калемегдану. Али, кад сам дошао око 4 часа, пред улазом је стајала маса света и нико није могао да уђе у музеј због тога што вратар није имао више улазница. Грађани су чинили разне предлоге да се то стање уклони; међутим, вратар Ракић је бирократски одбијао сваки предлог. И тако се десило да пред вратима музеја стоји маса људи који су хтели да га посете, а музеј је зврјао празан, ма да је отворен до 8 часова увече.

Кад је недељом и празником број оних који хоће да посете музеј већи, потребно би било осигурати и већи број улазница како се овакав случај не би понављао.

Ђорђе РИБАР,
чиновник Управе монопола

*

Јагњеће месо за најмању децу

Данас, када је дозвољено да се кољу и мушка јагњад и кад је јагњеће месо у изобиљу, требало би завести да се и малој деци до пет година додељује седмично ма и најмања количина овога меса, тако неопходна за њихов организам.

Ј. ЈОВАНОВИЋ

Београдски хумор

УВЕК АКТУЕЛНО

Док су са свих београдских зидова обрисане неактуелне пароле у улици Југ Богдановој пркоси свему парола „Ко пије умреће ко не пије и пре ће!"

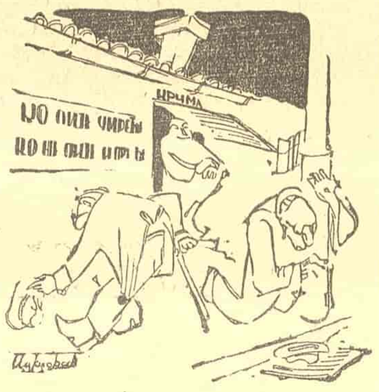

— Ко би смео да се усуди да брише овако класичну паролу!

Укрштене речи

Хоризонтално:

1) Једна од федералних јединица ФНРЈ; 2) зачин, место у Француској, иницијали претседника владе Босне и Херцеговине; 3) скраћеница за једну нашу државну установу, временска јединица за музички ритам, добар савет; 4) направа којом се обавља известан рад, показна заменица, ваздушно лечилиште у Словенији; 5) назив, црвен, нага, печат; 6) велика стајаћа вода, коло, број, страно женско име; 7) мрежњача (на оку), иницијали проналазача парне машине, супротно од лажи; 8) историјска дела са хронолошким редом догађаја, пригодна основна изрека, хемиски елеменат (лак гас); 9) свеза, заједница, предлог; 10) омладински лист.

Вертикално:

1) Река у Хрватској (притока Купе), свеза; 5) снаха (провинцијализам), угљениково једињење; 2) управљен; 3) град у Шпанији; 4) енклитика (заменичка); 6) сугласник, дворане, предлог; 7) грчко слово, земља (лат.), иницијали творца научног социјализма; 8) башта, домаћа животиња, место у Бачкој; 9) занатлијске справе, име првог претседника Чехословачке Републике; 10) свеска, хладноћа; 11) часовник, иницијали једног нашег савременог песника, лична заменица; 12) иницијали једног нашег војног руководиоца, место у коме се родно вођа совјетских народа, предлог (франц.); 13) свеза, исправа осигурања издата од осигуравајућег друштва, прво слово азбуке; 14) улога, кас; 15) чамац, савез, 16) хаљина јапанског кроја; 17) краткотрајни бол; 18) египатски бог сунца.

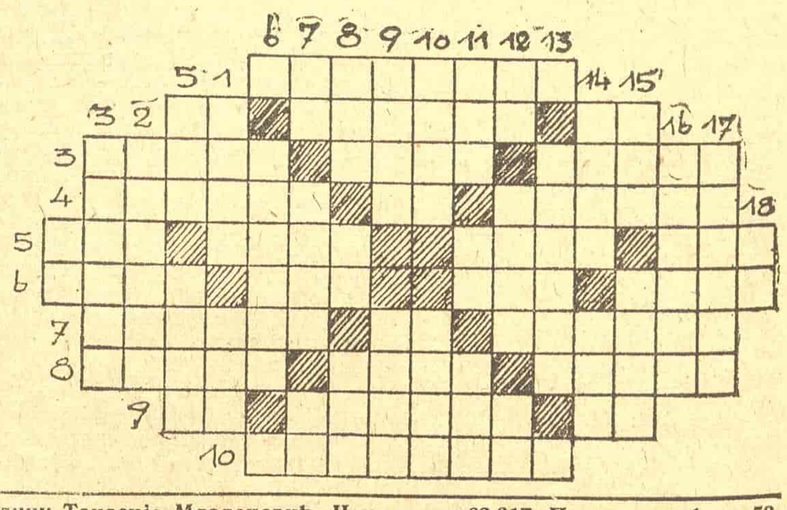

За домаћицу

Практични савети

УРЕДНОСТ уштеда у новцу и у времену

Даћемо вам савет како ћете целисходно и практично уредити ваш орман у кухињи (или ма где се он налазио) са посуђем које вам служи за свакодневну употребу.

Слика вам показује на левој страни ормана како не треба да буде: наиме посуђе је тако поређано једно преко другог да при вађењу можете нешто гурнути и разбити.

На десној страни ормана видите то исто посуђе, лепо и уредно сло-

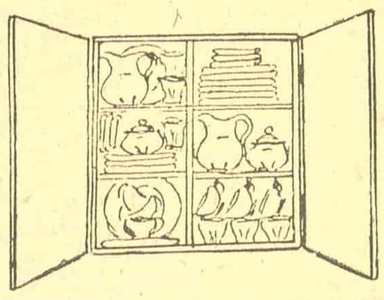

жено, тако да одмах видите где вам шта стоји и шта вам треба; није вам потребно да извлачите једно испод другог и не може вам се десити да нешто разбијете.

Још један савет у вези са тиме: ако имате већи орман или полицу, увек на доњим преградама сместите ствари и посуђе које свакодневно употребљавате, да би вам било увек на домаку. На горњим преградама, према томе, ређајте ствари које ређе употребљавате.

С. П.

Колевка за поље и пут

Многе маме при самој помисли да морају путовати са малом бебом

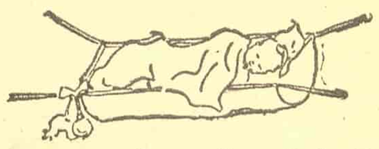

одмах се забрину. То није без разлога; ако беба нема удобно место где ће бити смештена, пут или излазак у поље ће је јако узнемирити и заморити.

Дајемо вам овде веома једноставан и користан модел колевке коју ћете лако и сами начинити.

На цртежу се види да су вам потребна само три комада јаче тканине, један од 1 метар дужине са 75 см. ширине и остала два комада полукружна од 55 см. ширине са 75 см. у полукругу. — На цртежу су означени поруби од 5 см. у које ћете, када будете хтели колевку да употребите, увући две танке али јаке шипке, да би ивице од колевке биле чврсте и равне.

На четири угла колевке причврстићете (од дуплог и густо иштепованог материјала, 2 см. ширине са 50 см. дужине) траке, које ће се

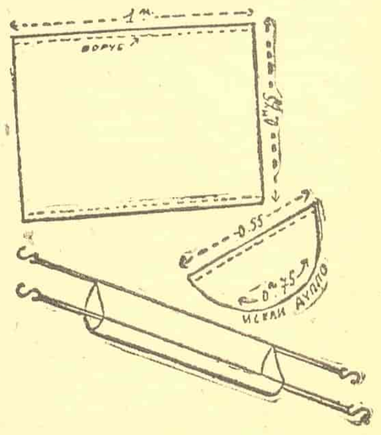

завршавати, као што на цртежу видите, једном куком коју ћете лако у купеу закачити за мрежу за кофере а у пољу за гране.

Тканина треба да је чврста и јака. Можете дупло узети стару шарену ланену или другу завесу, или чаршав од грубог сељачког платна, бео или офарбан.

С. П.

Како да употребимо конзерву

»Свињско у сосу од јабука«

Свињско месо у комбинацији са сосом од јабука не слаже се са нашим укусом, навикнутим на јаке зачине. Међутим, ову конзерву можемо веома добро припремити стављајући њену садржину у сос од парадајза. Киселина парадајза отклони сласт потпуно и јело је сасвим укусно.

Пионири омладинцима

Речи: Ж. Вукадиновић — Композиција: М. Живковић

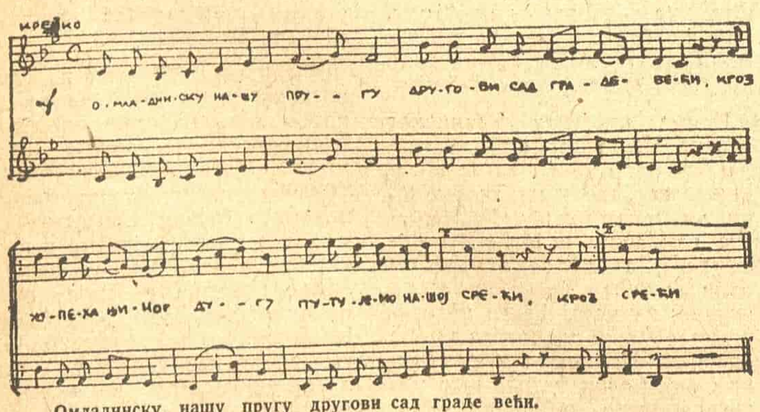

Београдске слике

СТЕПЕНИЦЕ КАЛЕМЕГДАНСКИХ ТЕРАСА У ДЕКОРУ РАНОГА ЛЕТА

Уредништво и администрација „20 октобра" Влајковићева 8 у Београду. Штампарско предузеће Народног фронта Србије. Одговорни уредник Танасије Младеновић. Чек. рачун 62.317. Поштански фах 53